

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Bakalářská práce

Jan Lorenc

Hodnocení Mao Zedonga a Kulturní revoluce po roce 1978

Reevaluation of Mao Zedong and the Cultural Revolution after 1978

Praha 2017

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Jiří Hudeček, Ph.D.

Za velikou ochotu, cenné rady a připomínky, bez kterých by moje práce v této podobě nemohla vzniknout, bych rád poděkoval Mgr. Ing. Jiřímu Hudečkovi, Ph.D. Dále mé díky patří Xia Jing za neustávající podporu a asistenci při hledání literatury, Kláře Pukovcové a Alis Procházkové za pomoc s úskalími češtiny a samozřejmě také rodičům a všem přátelům, kteří mi byli oporou.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval(a) samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 31. prosince 2017

.....

Jan Lorenc

Klíčová slova (česky)

Kulturní revoluce, Mao Zedong, Deng Xiaoping, Komunistická strana Číny, Usnesení o některých otázkách historie strany od vzniku ČLR

Klíčová slova (anglicky):

Cultural Revolution, Mao Zedong, Deng Xiaoping, Communist Party of China, Resolution on Certain Questions of the History of Our Party since the Founding of the PRC

Abstrakt (česky)

Tato práce zkoumá, jak se stranické špičky, které se v Číně ujaly vlády po Mao Zedongově smrti, vyrovnaly s jeho odkazem a jak ohodnotily jeho roli v čínské historii. Autor analyzuje hlavní pramen, tj. rezoluci o některých otázkách historie strany od vzniku ČLR a také vyjádření vybraných vrcholných představitelů Komunistické strany Číny. Získané poznatky jsou dále zasazeny do historických souvislostí za použití sekundární literatury. Poslední část práce se věnuje otázce, zda jsou závěry této rezoluce platné i v dnešní Číně.

Abstract (in English):

This paper's aim is to observe how leaders of the Chinese Communist Party who came into power after Mao Zedong's death deal with his legacy and how they evaluated his role in Chinese history. The author will analyze the primary sources of the document entitled "Resolution on certain questions in the history of our party since the founding of the People's Republic of China" and speeches made by top leaders of Communist Party of China. Obtained findings are put into historical context using literature on the given topic. The last chapter of the present paper focuses on the question as to whether the conclusions made by the resolution are still relevant in modern China.

Seznam zkratek:

ČLOA	Čínská lidová osvobozenecá armáda (<i>Zhongguo renmin jiefangjun</i> 中国人民解放军)
KS	Komunistická strana Číny (<i>Zhongguo gongchangdang</i> 中国共产党)
VSLZ	Všečínské shromáždění lidových zástupců (<i>Quanguo renmin daibiao dahui</i> 全国人民代表大会)
ÚV	Ústřední výbor Komunistické strany Číny (<i>Zhongguo gongchandang zhongyang weiyuanhui</i> 中国共产党中央委员会)

Obsah

1. Úvod	9
2. Historie na pozadí rezoluce	12
2.1. Období Kulturní revoluce.....	12
2.1.1. Příčiny Kulturní revoluce	13
2.1.2. První fáze	14
2.1.3. Druhá fáze.....	15
2.1.4. Třetí fáze	16
2.2. Dění po Kulturní revoluci a události na pozadí sestavování rezoluce	18
2.2.1. 1976-1978: Souboj Deng Xiaopingovy frakce a Frakce dvě cokoli	19
2.2.2. 1978-1980: Období opatrné kritiky Kulturní revoluce	21
2.2.3. 1980 - 1981: Deng Xiaoping definitivně upevňuje moc, Kulturní revoluce je otevřeně zavržena	23
3. Základní cíle rezoluce	24
3.1. Definovat roli roli Mao Zedonga	24
3.2. Vrátit se na cestu správného Mao Zedongova myšlení.....	25
3.3. Hodnocení dalších historických osobností a událostí	26
3.4. Vytvořit jasné mantinely pro další výzkum	27
3.5. Naše politika není „demaioizací“	28
4. Vymítání Maa: Jak se rezoluce vypořádává s odkazem předsedy Maa?	29
4.1. Hodnocení Mao Zedonga.....	29
4.1.1. Mao jako tragický hrdina	29
4.1.2. Mao jako revoluční hrdina	31
4.2. Instucionalizace Mao Zedongova myšlení	33
4.2.1. Vyjmutí chybných teorií z dob Mao Zedongových pozdních let	34
4.2.2. Pravdu hledej ve faktech je jádrem Mao Zedongova myšlení	34
4.2.3. Mao Zedongovo myšlení je kolektivní krystalizací moudrosti strany	35
4.3. Rehabilitace Incidentu na náměstí Nebeského klidu	36
5. Průběh sestavování rezoluce	38
5.1. Tvoření návrhů rezoluce	38
5.1.1. Malá skupina pro zhotovení návrhu rezoluce o historii	38
5.1.2. První návrhy	39
5.1.3. Schůze prvních tajemníků měst, provincií a samosprávných oblastí	40
5.1.4. Diskuze čtyř tisíc	40

5.2.	Práce na rezoluci se chýlí ke konci	41
5.2.1.	Souboj dvou Hu	41
5.2.2.	Poslední úpravy	42
5.2.3.	Schválení rezoluce	42
6.	Další zajímavá zjištění týkající se rezoluce	43
6.1.	Některé důležité události, které v rezoluci chybí	43
6.1.1.	Kampaň tři podpory a dvě vojska	43
6.1.2.	Kritika Peng Zhena ze strany pozdějších obětí Kulturní revoluce	43
6.2.	Některé termíny použité v rezoluci, které byly předmětem debat	45
6.2.1.	Jak nazvat Mao Zedongovy chyby?	45
6.2.2.	Problém termínu linie	46
7.	Vnímání Kulturní revoluce v dnešní Číně	47
7.1.	Rozdílné vnímání Kulturní revoluce ve společnosti	47
7.1.1.	Kritika Kulturní revoluce ze strany liberálů	47
7.1.2.	Nostalgie nové levice	48
7.1.3.	Selhání rezoluce	48
7.2.	Situace okolo 50. výročí spuštění Kulturní revoluce	48
7.2.1.	Hodnocení, které se objevilo v rezoluci je autoritativní a vědecké	50
7.2.2.	Xi Jinping potřebuje stabilitu, odmítá zmatek Kulturní revoluce	52
7.2.3.	Mao za Kulturní revoluci vlastně ani tak nemohl	53
8.	Závěr	55
9.	Zdroje	58
9.1.	Prameny	58
9.2.	Sekundární literatura	58

1. Úvod

7. září 1976 krátce po půlnoci naposledy vydechl dlouholetý vůdce Číny Mao Zedong. Jeho smrt však byla více než jen ukončením jedné životní pouti, znamenala především konec jedné éry v historii Čínské lidové republiky (ČLR). Země, která byla do této chvíle více či méně řízena dle maoistického vidění světa, se měla reformovat následujíc ideje tzv. druhé generace stranických vůdců.¹ Po mnohých frakčních bojích se do čela strany postavil Deng Xiaoping, pro kterého byla tato velká přestavba systému obrovskou výzvou. Jedním z nejcitlivějších problémů, kterým musel čelit bylo to, jak se vypořádat s odkazem tak významného vůdce, jakým byl Mao Zedong. Mao po sobě ve skříni zanechal mnoho kostlivců, z nichž největším byla bez pochyby nechvalně proslulá Kulturní revoluce², která skončila až s jeho smrtí. S cílem vynést nad Mao Zedongem konečný verdikt byla na 6. plenárním zasedání 11. období ÚV KS Číny přijata rezoluce o některých otázkách historie strany od založení ČLR (*Guanyu jianguo yilai dang de ruogan lishi wenti de jueyi* 关于建国以来党的若干历史问题的决议; dále jen rezoluce). Rezoluce poskytuje hodnocení mnoha důležitých osobností a událostí historie komunistické strany (dále KS), největší důraz je zde však kladen na hodnocení éry Kulturní revoluce a osoby Mao Zedonga. Rezoluce je i ústředním tématem této práce.

Práce je rozdělena na tři části. V první části stručně popisuji nejdůležitější události Kulturní revoluce a také dění v období od jejího konce do doby konání 6. plenárního zasedání, čímž se pokouším rezoluci zasadit do širšího historického kontextu. Zaměřuji se hlavně na události, které se objevují v rezoluci nebo nějakým způsobem ovlivnily její obsah či průběh jejího vzniku. V tomto popisu historických událostí pracuji hlavně s dvěma tituly, které se věnují obecně historii ČLR, tj. *Čína ve XX. století – 2. díl* (Bakešová 2003) a *The Politics of China: the eras of Mao and Deng* (MacFarquhar 1997). Dále hojně čerpám z MacFarquharovy a Schoenhalsovy knihy *Mao's Last Revolution* a z Dittmerovy kapitoly ve sborníku *New Perspectives on the Cultural Revolution*. První

---

¹ Druhá generace stranických vůdců (*di er dai lingdaoren* 第二代领导人) se počítá od nástupu Hua Guofenga na místo Mao Zedonga. Faktická moc se však poté dostala do rukou Deng Xiaopinga, který si vedoucí roli udržel i za Huo Guofengových nástupců až do roku 1992.

² Kulturní revoluce (*Wenhua da geming* 文化大革命) Celým názvem Velká proletářská kulturní revoluce (*Wuchan jieji wenhua da geming* 无产阶级文化大革命).

jmenovaný titul se, jak již název napovídá, zabývá Kulturní revolucí a druhý titul se zaměřuje na politické dění po smrti Mao Zedonga.

V druhé (hlavní) části pracuji převážně se samotným textem rezoluce a zkoumám, jaké měla ve své době cíle, a jak se vypořádává s klíčovými tématy jako je úloha Mao Zedonga v historii KS, Kulturní revoluce nebo rehabilitace incidentu na náměstí Nebeského klidu, násilně potlačeného Bandou čtyř. Dále tato část obsahuje dva podtémata. První z nich se zaměřuje na dvě události, které se kvůli své citlivosti v rezoluci neobjevily. Druhá se týká některých termínů, o jejichž použití v rezoluci se vedly diskuze a spory. U všech těchto témat se snažím hledat souvislosti s politickými cíli tehdejších stranických špiček, což činím na základě analýzy vyjádření straníků, kteří se na tvorbě rezoluce podíleli. Svě poznatky pak zasazuji do širšího kontextu s použitím sekundární literatury věnující se daným tématům. Pokud jde o vyjádření osobností, které rezoluci ovlivnily, pracoval jsem mimo jiné se sebranými spisy Deng Xiaopinga a Chen Yuna v čínštině a angličtině. Co se sekundární literatury týče, zdroje zabývající se výhradně rezolucí jsou velmi omezené. Z tohoto důvodu jsem měl k dispozici pouze krátký článek *The Sixth Plenum of the 11th Central Committee of the CCP: Look Back in Anger?* od Davida S. G. Goodmana, který vyšel ve stejném roce jako rezoluce, kde autor věnuje větší polovinu článku právě analýze vybraných úryvků z jejího textu. Ačkoli na rezoluci autor pohlíží z několika úhlů pohledu a mnohé jeho postřehy byly pro mou práci velmi užitečné, je nutno dodat, že Goodman v této analýze nejde moc do hloubky. Jeho poznatky tak sloužily spíše k tomu, aby mne navedly správným směrem, než že by poskytovaly hotové odpovědi na mé otázky. Dále se jako zvlášť užitečné ukázaly knihy *Burying Mao: Chinese politics in the age of Deng Xiaoping* (Baum 1996), již zmíněná *The Politics of China: the eras of Mao and Deng* a sborník *Using the past to serve the present: historiography and politics in contemporary China* (Unger 1993). V těch jsem na několika stránkách objevil cenné informace k rezoluci a stejně dobře posloužily i k získání celkového obrazu o politické situaci dané doby. V souvislosti se sekundární literaturou nesmím opomenout Robinsonův článek *Mao after Death: Charisma and Political Legitimacy* z roku 1988, který se věnuje použití Mao Zedongova myšlení pro potvrzení Deng Xiaopingova mandátu na vládu v Číně (tzv. institucionalizace Mao Zedongova myšlení).

V neposlední řadě v druhé části také sleduji nelehký průběh sestavování textu rezoluce. U zkoumání procesu jejího vzniku pracuji kromě výše zmíněné literatury i s článkem Gaobie wenge — Lishi jueyi shi ruhe lianchengde 告别文革 — 历史决议是如何炼成的

[Rozloučení s Kulturní revolucí – Jak vznikala rezoluce o historii], který vyšel v internetové verzi časopisu *Zmínky o historii* (Wenshi cankao 文史参考). Článek je spíše populárně naučné povahy, a protože se jedná o čínský zdroj referující o čínské historii, je na místě ostražitost co se týče jeho spolehlivosti. Nicméně i přes tyto okolnosti se v kombinaci s další literaturou stal článek nepostradatelným zdrojem informací.

Třetí část této práce se již týká nedávné politické situace a dává si za cíl zjistit, jak rezoluce plní svou úlohu v dnešní době. Zaměřuji se zde na to, jak je v dnešní čínské společnosti vnímána Kulturní revoluce a role Mao Zedonga v ní, a jak toto vnímání souvisí se současnou politikou. Lze říci, že Kulturní revoluce je v současné Číně spíše tabu, což potvrzuje i fakt, že se o ní oficiální periodika vyjadřují pouze velmi málo. Přesto se během padesátého výročí spuštění Kulturní revoluce (na jaře 2016) ve dvou ústředních periodikách na toto téma objevily dva články. Třetí část se tedy skládá z analýzy těchto dvou článků, ve které rozebírám složitost vztahu prezidenta Xi Jinpinga k jeho předchůdci Mao Zedongovi. Jako sekundární literaturu k tomuto tématu používám jak články z vědeckých časopisů, tak články z několika mezinárodních médií, které se tímto tématem zabývají. Při popisování dvou hlavních názorových proudů na Kulturní revoluci v soudobé čínské společnosti jsem čerpal převážně z článků Susanne Weigelin-Schwiedrzik, Michaela Bonnina a Xiao Yanzhonga. Informace z medií jako například *The Economist* nebo *The New York Times* jsem pak využil při zkoumání rysů současné Xi Jinpingovy politiky.

2. Historie na pozadí rezoluce

2.1. Období Kulturní revoluce

„Deset let pohrom“, tak je mezi Číňany někdy nazývána Kulturní revoluce – poslední revoluce, kterou Mao Zedong vyvolal na konci svého života. Obrázky z této éry zůstávají ještě v živé paměti všech zúčastněných. Mladí příslušníci Rudých gard ve vojenských uniformách, zasloužilí straníci s posměšnými nápisy pověšenými na hrudi a studenti mávající „rudými knížkami“, které se staly jejím symbolem. Všudypřítomné byly i plakáty Maa, který byl spouští i středobodem celé revoluce. Ačkoli byla kulturní revoluce spuštěna jednotlivcem, byla pohromou pro celý národ. Jak však uvádějí MacFarquhar a Schoenhals (2006: 3), i přesto, že byla Kulturní revoluce pro Číňany jedním z nejtěžších období moderních dějin, většina badatelů se shoduje, že kdyby nebylo Kulturní revoluce, neproběhly by po jejím skončení tak hluboké reformy.

Z politického úhlu pohledu byla Kulturní revoluce pokusem zajistit budoucí podobu Číny, která bude shodná s představami Mao Zedonga. Toho mělo být dosaženo pomocí indoktrinace mas Mao Zedongovým myšlením, jenž je mělo ochránit před nákazou buržoazních tendencí, které Mao ve společnosti pozoroval. K tomu bylo zapotřebí zbavit se straníků, kteří měli jiné představy než Mao Zedong. V neposlední řadě měla Kulturní revoluce také odpovědět na otázku, kdo se stane dědicem Maovy autority a bude i nadále prosazovat jeho ideje (MacFarquhar 1997: 246-247).

Kulturní revoluce nebyla jednolitým hnutím, ale její podoba procházela změnami. Oficiální čínská historiografie ji rozděluje do tří základních fází, které jsou ohraničeny několika významnými událostmi. Toto rozdělení se objevilo i v rezoluci, a proto jej používám i jako rámec stručného popisu průběhu Kulturní rezoluce, který následuje hned za popisem jejích hlavních příčin. Stejně tak se na pozadí Kulturní revoluce odehrávaly mnohé procesy, které nejsou dodnes zcela prozkoumány nebo se názory na jejich průběh či příčiny dosti liší. V tomto stručném představení historie Kulturní revoluce tedy vycházím z oficiálního pohledu na události, tak jak je zachycen v rezoluci. Na případné sporné události se pokouším upozornit a přidat stručné představení odlišných teorií.

2.1.1. Příčiny Kulturní revoluce

Zdroj konfliktu, který zažehl Kulturní revoluci, musíme hledat v reakci Mao Zedonga na souhrn domácích i zahraničních událostí, které se odehrály během deseti let před Kulturní revolucí (MacFarquhar, Schoenhals 2006: 4). Mao Zedongovo uvažování bylo velmi ovlivněno vývojem v Sovětském svazu. Mao se totiž stále více obával směru, kterým se Sovětský svaz vydával po Stalinově smrti, a nejvíce mu dělala starosti rostoucí nerovnost v sovětské společnosti spolu s hospodářskou stagnací. Tyto problémy připisoval na vrub údajné degeneraci vedení Komunistické strany Sovětského svazu (Harding 1997: 231). Důležitou rovinou byl také osobní postoj Mao Zedonga ke Stalinovu nástupci Chruščovovi. Přestože se Mao Zedong jako vůdce Číny těšil obrovskému obdivu ze strany lidu, měl obavy, že stejně jako Stalin³, by i on mohl být svým nástupcem zcela zavržen (MacFarquhar, Schoenhals 2006: 9). Byla to právě Maova obava, že se vývoj čínského socialismu bude pohybovat stejným směrem jako ten sovětský, která byla jednou z příčin spuštění Kulturní revoluce.

Klíčovou okolností, která ovlivnila Maovo uvažování a později vedla ke spuštění Kulturní revoluce, bylo také to, jakým způsobem Mao Zedong vnímal problémy v tehdejší společnosti (Harding 1997: 230). Mao se po neúspěchu Velkého skoku dobrovolně stáhnul z každodenního řízení země a jen s nelibostí sledoval, jakým směrem se čínská domácí politika vyvíjí. Následkem nařízení, která měla znovu nastartovat hospodářství po krizi Velkého skoku, se totiž zvětšily rozdíly v životní úrovni, vzdělání nebo stranické hierarchii. Také se začaly znovu objevovat některé tradiční formy umění. Toto bylo v rozporu s Maovou vizí socialistické společnosti. Mao tedy došel k názoru, že třídní boj, který byl v čínské společnosti před založením ČLR, v ní stále existoval i v druhé polovině 60. let (Ibid.: 151). Nakonec Mao usoudil, že ohnisko tohoto třídního boje se nachází v samotném vedení strany (Ibid.: 231). Na sklonku roku 1964 Maova nespokojenost s některými vrcholnými straníky vyšla najevo, když otevřeně kritizoval Liu Shaoqiho a Deng Xiaopinga. Předmětem Maovy kritiky bylo jejich nezvládnutí řízení některých politik a také to, že s ním nebyly projednávány některé důležité záležitosti (MacFarquhar,

---

³ Po Stalinově smrti odsoudil Nikita Chruščov na uzavřeném jednání během XX. sjezdu KSSS v roce 1956 kult osobnosti svého předchůdce. Chruščov za to byl tehdy Mao Zedongem kritizován.

Schoenhals 2006: 14). Liu Shaoqi a Deng Xiaoping⁴, se nakonec stali nejvýše postavenými oběťmi celé Kulturní revoluce.

Hovoříme-li o příčinách Kulturní revoluce, měli bychom vzít v úvahu i to, jak jsou popsány v rezoluci, která je jejím autoritativním hodnocením. Rezoluce celkově sestává z třiceti osmi článků, které sledují historii KS Číny od jejího založení až po dění těsně po skončení Kulturní revoluce. Tento důležitý dokument hodnotí mnoho důležitých osobností a událostí historie, nicméně jeho těžiště spočívá právě v hodnocení Mao Zedonga a éry Kulturní revoluce.

Jako nejzávažnější příčinou Kulturní revoluce jsou zde uvedeny Mao Zedongovy „chybné teze“, jejichž hlavní myšlenkou bylo, že se do strany „vplížili zástupci buržoazie a kontrarevolučních revizionistů“. Na základě těchto tezí byl následně zahájen boj proti „těm, kdo kráčí cestou kapitalismu“, a to včetně „mnoha schopných a úspěšných intelektuálů“. Tato tvrzení jsou uvedena v článcích 19 – 20.

Dále se důvodům vypuknutí Kulturní revoluce věnuje článek 24. Zde jsou uvedeny tři hlavní důvody. Za prvé jde o nezkušenost strany, kvůli které byl „značně rozšířen záběr třídního boje“ a za druhé je zde uveden „šovinismus Sovětského svazu“, proti kterému byla Čína nucena bojovat. Tyto dvě okolnosti dle rezoluce způsobily, že byla ve straně „spuštěna kampaň za zamezení a boj proti revizionismu“, následkem které byly „běžné rozdíly mezi soudruhy ve straně vnímány jako projevy revizionistické linie nebo jako souboj dvou linií“. Jako třetí důvod je v článku 24 uvedeno Mao Zedongovo „čím dál více arogantní chování“, „vzdálení se masám“, „svévolné rozhodování“ a „nadřazování se nad stranu“. Podle východisek rezoluce tyto aspekty „podkopaly principy kolektivního vedení strany a demokratického centralismu.“

2.1.2. První fáze

Na to, kdy přesně Kulturní revoluce začala, existují různé názory. Bakešová (2003: 84) datuje její začátek již od září 1965, kdy Mao Zedong začal vyžadovat důslednou kritiku Wu Hanova dramatu Hai Rui opouští úřad,⁵ která byla vnímána jako alegorická kritika

---

⁴ Byli tehdy referováni jako Mocenská frakce, která kráčí po cestě kapitalismu (*zou zibenzhuizi daolu de dangquanpai* 走资本主义道路的当权派). Často zkráceně zkráceně: *zouzipai* 走资派.

⁵ Divadelní hra Hai Rui opouští úřad (*Hai Rui ba guan* 海瑞罢官) byla narážkou na odstranění Peng Dehuaie z důležitých pozic, poté co na Lushanském fóru kritizoval politiky Velkého skoku. Peng Dehuai se později Hai

Mao Zedonga. Harding (1997: 149) počítá do počáteční fáze Kulturní revoluce i stranické spory na konci roku 1964. Dle oficiální čínské verze se první fáze Kulturní revoluce počítá od vydání tzv. Oběžníku 16. května⁶ do devátého sjezdu KS Číny, který se konal v dubnu 1969⁷.

Tato fáze bývá někdy nazývaná jako „fáze Rudých Gard“ nebo jako „bouřlivá fáze“. Tehdy dosáhl chaos Kulturní revoluce svého vrcholu, strana se ocitla v hluboké politické krizi a ztráty na lidských životech byly největší. Byla to doba konfliktu mezi Mao Zedongem a stranickým aparátem. Pomocí chaosu, který vyvolal, dosáhl Mao odstranění mnohých funkcionářů v armádě, v místních vládách i ve straně samotné, čímž se zbavil svých politických nepřátel. Mezi nimi byli i Maovi největší rivalové Liu Shaoqi a Deng Xiaoping. Rudé gardy⁸, které měly nejdříve fungovat jako jednotná síla, se však nakonec rozpadly na vzájemně soupeřící frakce. Tyto frakce vedly boje nejen s místními vládami, ale i samy mezi sebou. Celá situace se tak připomínala plnohodnotnou občanskou válku. Nakonec bylo rozhodnuto, že Rudé gardy budou demobilizovány a do celé záležitosti se vložila armáda, která měla za úkol dostat situaci pod kontrolu (Harding 1997: 149 - 150).

2.1.3. Druhá fáze

Druhá fáze byla obdobím, kdy Kulturní revoluce ve smyslu běsnění Rudých gard a vzájemných bojů již skončila, na politické úrovni se však bojovalo dále (Bakešová 2003: 96). Se zklidněním situace na jaře roku 1970 také začala pomalá a náročná obnova stranických orgánů, které během první fáze Kulturní revoluce téměř přestaly existovat (MacFarquhar 1997: 253 - 254).

Za druhou fázi Kulturní revoluce se oficiálně považuje období mezi devátým a desátým sjezdem KS Číny. Oba tyto sjezdy byly důležitými zvraty v běhu událostí. Byl to právě devátý sjezd kde Lin Biao, velitel čínských ozbrojených sil, velmi posílil svoji pozici.

Ruiem sám nazval. Na začátku Kulturní revoluce se tato hra stala záminkou k odstranění prvních obětí Kulturní revoluce tzv. „Peng-Luo-Lu-Yangově protistranické kliky“.

⁶ Oběžník 16. května (*wuyiliu tongzhi* 五一六通知) ustanovil tzv. Skupinu pro Kulturní revoluci (*wenhua geming xiaozu* 文化革命小组), která byla velmi aktivní v počátcích Kulturní revoluce. Také se v něm objevilo slavné sdělení o „příslušnících buržoazie, kteří vplížili do strany, vlády a armády“.

⁸ Rudé gardy (*hongweibing* 红卫兵) byly mládežnické organizace zmobilizované Mao Zedongem, které měly vymýtit buržoazní smýšlení z čínské společnosti. Ve skutečnosti však sloužili politickým cílům různých frakcí uvnitř KS Číny. Později Rudé gardy zabředly do ostrých frakčních bojů a musely být demobilizovány za pomoci ČLOA.

S tím souvisel také fakt, že kvůli důležité roli, kterou ČLOA sehrála během krizové situace na konci první fáze Kulturní revoluce, znatelně vzrostla její moc. Kromě této silné opory, kterou Lin Biao v ČLOA měl, byl navíc od roku 1966 považován za nejdůležitějšího straníka hned po Maovi a na devátém sjezdu byl oficiálně uznán jako jeho nástupce (MacFarquhar 1997: 247). S tím, jak se Lin Biao stal mocnějším, však zesílily jeho konflikty s ostatními členy strany včetně Mao Zedonga. Tyto spory nakonec skončily pokusem Lin Biao o útěk do SSSR, který skončil pádem jeho letadla. V oficiální čínské historiografii je Lin Biao obviněn z plánování puče, který měl za cíl zavraždit Maa a dosadit Lina na jeho pozici. Následkem neúspěchu tohoto puče se dle oficiální verze Lin Biao pokusil uprchnout ze země (Bakešová 2003: 96 - 98). Některé novější poznatky však tuto teorii vyvracejí a například Teiwes a Sun (2007: 33-33) uvádějí, že Lin Biaoovo zapletení do tohoto puče je pouze pozdějším konstruktem, který měl tuto událost vysvětlit veřejnosti.

Po smrti Lin Biao bylo pro Maa nejpálčivějším problémem najít nového nástupce (MacFarquhar 1997: 275). Protože nebyl po ruce žádný jasný kandidát, učinil Mao nečekaný krok a jako svého nástupce si zvolil mladého radikálně smýšlejícího Wang Hongwena, pozdějšího člena tzv. Bandy čtyř (*si ren bang* 四人帮). Jeho pozice byla dále potvrzena během desátého sjezdu KS Číny v srpnu 1973, kdy se dostal do pozice třetího nejmocnějšího muže strany, hned po Maovi a Zhou Enlaiovi (Ibid.: 278). Desátý sjezd se však kromě posílení radikálů⁹, nesl také ve znamení rehabilitace řady funkcionářů kritizovaných v počátcích Kulturní revoluce.¹⁰ Mezi nimi byl i Deng Xiaoping (Bakešová 2003: 99).

2.1.4. Třetí fáze

I třetí fáze Kulturní revoluce se nesla ve znamení tvrdých politických bojů. Dle oficiálního názoru se třetí fáze počítá od kampaně kritizujme Lin Biao a Konfucia (*pi Lin pi Kong* 批林批孔) do smrti Mao Zedonga a následného rozdrčení Bandy čtyř v druhé polovině roku 1976.

---

⁹ Anglicky nazývání radicals.

¹⁰ Anglicky nazývání survivors.

Tím, kdo stál za rehabilitací dříve kritizovaných funkcionářů během desátého sjezdu byl Zhou Enlai (MacFarquahar 1997: 284). Jejich rehabilitací se však v očích radikálů i Mao Zedonga postavil proti Kulturní revoluci. Reakcí byla kampaň kritizujme Lin Biaa a Konfucia, která byla zároveň i útokem na Zhou Enlaie (Bakešová 2003: 101). Tato kampaň však Zhou Enlaie zastihla ve chvíli, kdy bojoval s rakovinou, které nakonec v lednu 1976 podlehl (MacFarquahar 1997: 285). Poté, co byl Zhou Enlai hospitalizován, potřeboval Mao najít někoho, aby se místo něj ujmul řízení každodenních záležitostí státu. Jeho designovaný nástupce Wang Hongwen se však ukázal jako postrádající potřebné schopnosti, a navíc byl z velké části pouze loutkou v rukou Jiang Qing¹¹, jejichž divokých ambicí si byl Mao dobře vědom. Mao se tedy znovu uchýlil k nečekanému kroku a tuto úlohu svěřil do rukou Deng Xiaopinga, kterého předtím sám nechal sesadit (Ibid.: 288). Deng se během svého působení pustil do řešení některých urgentních problémů, jako bylo například snížení velkého vlivu ČLOA nebo zklidnění dělnických nepokojů pramenících pravděpodobně z kampaně kritizujme Lin Biaa a Konfucia (Ibid.: 290). Deng Xiaopingovy odlišné názory na směr, jakým má Čína kráčet, však byly Maovi i nadále trnem v oku, a proto se ve své pozici Deng neohrál příliš dlouho. Přibližně v té době odstartovala kampaň kritizujme Denga a odrazme pravičácký proud přehodnocování rozsudků (*pi Deng, fanji youqing fanan feng* 批邓、反击右倾翻案风)¹² namířená proti Deng Xiaopingově politice, která byla v rozporu s myšlenkami Kulturní revoluce.

Další důležitou událostí, na kterou je kladen důraz i v rezoluci je tzv. Incident na náměstí Nebeského klidu (*Tiananmen shijian* 天安门事件) z března roku 1976. Tehdy se během Svátku jasu a čistoty¹³ sešli na náměstí Nebeského klidu davy lidí, aby uctili památku nedávno zemřelého Zhou Enlaie. Na této vzpomínkové akci se objevila také kritika Bandy čtyř a Mao Zedonga, následkem čehož bylo setkání prohlášeno za kontrarevoluční a jeho účastníci byli rozehnáni nebo pozatýkáni (MacFarquahar 1997: 299 - 302). Tato událost později Deng Xiaopingovi poslouží k potvrzení jeho práva na vládnutí v Číně, čemuž se podrobněji věnuji v samostatné kapitole.

Jen několik měsíců po svém mnohaletém spolupracovníkovi Zhou Enlaiovi zemřel v září 1976 i sám Mao Zedong. Jeho smrt byla pro obyčejné Číňany šokující událostí a ve

---

¹¹ V pořadí čtvrtá manželka Mao Zedonga, která získala díky svému zapojení se do Kulturní revoluce obrovský vliv.

¹² Někdy nazývána pouze jako Kritizujme Denga (*pi Deng* 批邓).

¹³ *qingmingjie* 清明节; svátek připomínající české dušičky.

vrcholné politice odstartovala nové kolo bojů o moc (Bakešová 2003: 107 - 108). Mao jako svého nástupce nakonec vybral Hua Guofenga, který se do vrcholné politiky dostal právě díky Kulturní revoluci. Od něj si Mao sliboval, že bude pokračovat v politice Kulturní revoluce i po jeho smrti (MacFarquahar 1997: 295). Strategickou chybou Bandy čtyř byl fakt, že nedokázali najít společnou půdou s těmi, kteří získali své pozice během Kulturní revoluce¹⁴, ke kterým patřil také Hua Guofeng (Ibid.: 304). Ten nakonec nařídil zatčení členů Bandy čtyř a jejích spojenců¹⁵ a po Maově smrti se dostal k vládě právě on. Hua Guofeng a jeho spojenci, budou později nazýváni podle jejich slavného hesla jako Frakce dvě cokoli.

Co se týče data, které je považováno za konec Kulturní revoluce, ani zde neexistuje úplná shoda. V rezoluci se jako její konec uvádí říjen 1976, kdy byli zatčeni členové Bandy čtyř. Tento údaj uvádí i MacFarquhar (1997: 307) a Bakešová (2003: 111). Shodně za konec Kulturní revoluce považuje podzim 1976 i Harding (1997: 147), který však jako její konec uvádí smrt Mao Zedonga. Jako definitivní tečka za Kulturní revolucí může být také považována v pořadí druhá revize ústavy z roku 1978, která proběhla v roce 1980. Tehdy z ní byla odstraněna tzv. čtyři velká práva (*si da* 四大) pocházející z počátku Kulturní revoluce, mezi které patřilo i právo vylepovat plakáty velkých znaků (*dazibao* 大字报; Chen Jianfu 2016: 90).

2.2.Dění po Kulturní revoluci a události na pozadí sestavování rezoluce

Dále popisují běh událostí, které nastaly v čínské politice v době po zatčení Bandy čtyř v říjnu 1976 do června 1981, kdy byla vydána rezoluce, čímž byla oficiálně učiněna tečka za Mao Zedongovou érou. Je to období, kdy se postupně začala prosazovat Deng Xiaopingova reformní politika, která měla nahradit maoistické vidění světa, které kladlo důraz na rovnost, soběstačnost a neustávající třídní boj a další maostické hodnoty. Na místo nich se cílem politiky stalo zavedení moderních technologií, přechod k některým tržním mechanismům nebo decentralizace státní správy (Baum 1996: 4). Modelu, který

---

¹⁴ Anglicky většinou nazýváni jako beneficiaries.

¹⁵ Oficiální historiografie v tomto případě hovoří o pokusu Bandy čtyř dostat se k moci pomocí ozbrojeného převratu. Zde je však nutno dodat, že tento výklad není příliš pravděpodobný. Jak uvádějí Teiwes a Sun (2007: 590), aktivity Bandy čtyř a jejích spojenců se nesly spíše v defenzivním duchu, protože radikální křídlo bylo v této době oslabené a rozdělené.

následkem Dengovy politiky vznikl, se později začne říkat socialismus s čínskými specifiky (*zhongguo tese shehuizhuyi* 中国特色社会主义).

Druhá polovina 70. let je také obdobím rehabilitace obětí Kulturní revoluce a přehodnocováním pohledu na ni. Bylo v něm postupně zformulováno hodnocení historie, které se později objevilo v rezoluci. Tyto myšlenky procházely proměnou spolu s tím, jak se měnilo politické klima, a právě na základě převládajícího postoje ke Kulturní revoluci v čínské politice toto období rozděluje na tři fáze¹⁶.

2.2.1. 1976-1978: Souboj Deng Xiaopingovy frakce a Frakce dvě cokoli

Období od zatčení Bandy čtyř po jedenáctý stranický sjezd v září 1977 se neslo ve snaze znovu potvrdit ideje Kulturní revoluce a skloubit je s novou, relativně mírnou politikou. Její prioritou číslo jedna bylo zotavení se z hospodářských problémů nedávné doby. Snaha dosáhnout ideologické čistoty, která byla prioritou za Kulturní revoluce, byla tedy upozaděna. Mnoho radikálních frakcí bylo potlačeno kvůli obvinění ze spolupráce s Bandou čtyř a Kulturní revoluce již fakticky neprobíhala. Nicméně na slovní úrovni byla stranickými představiteli stále ještě potvrzována (Dittmer 1991: 21-22).

V tomto období začal probíhat souboj mezi Deng Xiaopingovou frakcí a Frakcí dvě cokoli¹⁷. Hua Guofengova politika dvě cokoli slibovala následovat „všechny Mao Zedongovy politiky a instrukce“¹⁸ a tím bránila kritice Mao Zedonga. Poprvé byla představena Wang Dongxingem. Dvě cokoli byly pilířem, na kterém stálo Hua Guofengovo právo na nástupnictví po Mao Zedongovi. Proto bylo pro Denga a jeho spojence nutné se této politiky zbavit (MacFarquhar 1997: 309). Spory dvou frakcí se na počátku točily kolem rehabilitace Incidentu na náměstí Nebeského klidu a debat o správnosti Hua Guofengovy politiky dvě cokoli (*liange fanshi* 两个凡是)¹⁹. Incident na náměstí Nebeského klidu byl pro Deng Xiaopingovu frakci důležitý ze dvou důvodů. Za

---

¹⁶ Toto rozdělení je inspirované rozdělením, které používá Dittmer (1991:21).

¹⁷ V anglicky psané literatuře se o nich často hovoří jako o Practice faction (*shijian pai* 实践派) a Two whatevers faction (*fanshi pai* 凡是派). Baum (1996: 66) o nich také hovoří jako o „survivors“ a „whateverist“.

¹⁸ To znamená, že potvrzovala také „teorii pokračující revoluce po diktaturou proletariátu“ (*jixu geming* 继续革命 nebo *buduan geming* 不断革命) a politiku „udržování třídního boje“ (*jianchi jieji douzheng* 坚持阶级斗争), které byly základními myšlenkami Kulturní revoluce (Dittmer 1991:22).

¹⁹ Tato politika hlásala „zachovat a bránit jakékoliv Mao Zedongovy politiky a vždy neochvějně následovat jakékoliv Mao Zedongovy příkazy“.

prvé, jako jedna z hlavních myšlenek protestů byla později označena podpora Deng Xiaopingovi²⁰ a označení tohoto incidentu za kontrarevoluční tak komplikovalo jeho plnohodnotný návrat do funkce (MacFarquhar 1997: 301). Za druhé, jedním z motorů těchto protestů byla i již zmíněná Mao Zedongova kampaň kritizujme Denga. Tím pádem byla rehabilitace incidentu zároveň i kritikou této kampaně (Ibid.: 294).

Počátečním tahem v tomto souboji byla první stranická schůze po odstranění Bandy čtyř, která se konala v březnu 1977. Tehdy Chen Yun, Hu Yaobang a Wang Lei navrhli, že je třeba rehabilitovat Incident na náměstí Nebeského klidu a kritizovat dvě cokoli. Hua Guofeng zde však ubránil svou politiku a označil kritiku Incidentu na náměstí Nebeského klidu i kampaň kritizujme Denga za správnou. Na oficiální úrovni tak zůstalo vše při starém. Nicméně i tak byla schůze prvním krůčkem k zavrnutí Hua Guofengovy politiky a následnému otevření otázky kritiky Kulturní revoluce (Xiong Songce, Yuan Hu 2012).

V srpnu 1977 následoval jedenáctý sjezd KS Číny konaný po 3. plenárním zasedání 10. období ÚV. Zde se nedávno rehabilitovaný Deng Xiaoping stal stranickým číslem tři a mohl tedy postupně začít prosazovat svou politiku. Ta měla vycházet z principu „pravdu hledej ve faktech“²¹, který byl v přímém protikladu s dvěma cokoli. Deng Xiaoping však na tomto shromáždění musel udělat i mnoho kompromisů a podpořit některé body Hua Guofengovy politiky. Mnoho bodů, které Deng tehdy podpořil, bylo však později kritizováno a kritika těchto bodů se projevila i v rezoluci. Není tedy divu, že se Deng Xiaopingův proslov z tohoto sjezdu nakonec neobjevil v jeho Vybraných spisech (MacFarquhar 1997: 312-313). I přesto, že byl tento sjezd pro Deng Xiaopinga a jeho spojence významnou událostí, k úplnému vítězství byla ještě dlouhá cesta. V době konání sjezdu bylo například mnoho účastníků Incidentu na náměstí Nebeského klidu stále ještě za mřížemi (Xiong Songce, Yuan Hu 2012). Tento problém se vyřešil až 1. prosince 1978, kdy byl Incident na náměstí Nebeského klidu uznán za „zcela v souladu s revolucí“ (Dittmer 1991: 24). Tento akt byl velkým vítězstvím pro Deng Xiapingovu alianci.

Klíčovou událostí, která nakonec otevřela dveře ke kritice dvou cokoli, bylo vydání článku Praxe je jediným kritériem pravdy (*Shijian shi jianyan zhenli weiyi de biao zhun* 实践是检验真理的唯一标准) důležitou zbraní Deng Xiaopingovy frakce proti Frakci dvě cokoli. Obě odkazovaly k teoriím Mao Zedonga z období před Kulturní revolucí (Robinson 1988: 360).

---

²⁰ Toto téma více rozvádím v jedné z následujících kapitol.

²¹ Tato věta byla spolu s článkem Praxe je jediným kritériem pravdy (*Shijian shi jianyan zhenli weiyi de biao zhun* 实践是真理唯一的标准) důležitou zbraní Deng Xiaopingovy frakce proti Frakci dvě cokoli. Obě odkazovaly k teoriím Mao Zedonga z období před Kulturní revolucí (Robinson 1988: 360).

验真理唯一的标准). Článek vyšel anonymně 11. května 1978 v deníku Guangming (*Guangming ribao* 光明日报). Jeho původním autorem byl profesor z Nankingské univerzity Hu Fuming. Článek nicméně prošel mnoha revizemi Ústřední stranické školy, která byla pod vedením Hu Yaobanga, důležitého podporovatele Deng Xiaopinga (MacFarquhar 1997: 315). V článku se například objevila věta: „Oni (velikáni revoluce) netolerovali, aby někdo jejich výroky uctíval jako bibli.“ Tuto větu lze považovat za přímý útok na Hua Guofengovu politiku dvě cokoli. Článek měl velkou odezvu a vznesl uvnitř strany pochyby o Hua Guofengově levicové politice, jejíž ideologie začala být s narůstající intenzitou podkopávána (Dittmer 1991: 22). Článek také rozpoutal debatu o dalším směřování stranické ideologie, která poté položila teoretické základy pro Deng Xiaopingovu budoucí politiku (Schoenhals 1991: 2).

2.2.2. 1978-1980: Období opatrné kritiky Kulturní revoluce

S tím, jak postupně oslabovala Hua Guofengova pozice, nabývala na hlasitosti i kritika jeho politiky (MacFarquhar 1997: 318). V tomto ohledu byla důležitým posunem pracovní schůze ÚV konaná v listopadu a prosinci 1978. I když původně bylo na pořadu dne hospodářství, pod Chen Yunovým vedením se schůze změnila v debatu o chybách Kulturní revoluce. Chen Yun zde požadoval rehabilitaci šedesáti jedna významných straníků, kritizovaných za Kulturní revoluce. Mezi nimi byli například zastánce ekonomických reforem Bo Yibo nebo Peng Dehuai²², dřívější kritik politiky Velkého skoku (MacFarquhar 1997: 316). Na ceremonii zakončující tuto významnou schůzi pronesl Deng Xiaoping svůj projev nazvaný Osvobodit myšlení, hledat pravdu ve faktech a v jednotě pohlížet do budoucna²³. Ústřední myšlenkou projevu bylo, že je potřeba zbavit se „ideologických tabu“ které, „během minulých let vytvořili Lin Biao a Banda čtyř“. Takovéto oslabování Mao Zedongova statusu vedlo k stále prohlubujícímu se slábnutí Frakce dvě cokoli. Ke kritice samotné Kulturní revoluce bylo však přistupováno stále velmi nesměle (Dittmer 1991: 26).

---

²² Co se týče Peng Dehuaiovy rehabilitace, zajímavé je, že oficiálně potvrdil správnost jeho kritiky až Lu Dingyi v březnu 1979. Až do této doby, se o tom nikdo takto oficiálně nevyjádřil, a to i přesto, že Peng Dehuai byl rehabilitován již v prosinci minulého roku (Dittmer 1991: 26).

²³ *Jieshi sixiang shi shi qiu shi, tuanjie yizhi xiangqian kan* 解放思想，实事求是，团结一致向前看

Na konci prosince se konalo průlomové 3. plenární zasedání 11. období ÚV, které mělo shrnout výsledky pracovní schůzky. Proběhlo zde mnoho personálních změn, které byly vítězstvím pro Dengovy spojence. Jednou z nejdůležitějších z nich bylo vybrání Chen Yuna jako člena stálého výboru politbyra (MacFarquhar 1997: 317). Chen Yun zde ve svém projevu řekl: „V roce 1942, když jsem se zotavoval z nemoci, pečlivě jsem studoval Maova díla a korespondenci, cítil jsem základní myšlenku, kterou byly (tyto dokumenty) prodchnuty – pravdu hledej ve faktech.“ I toto bylo potvrzením nastávající změny politiky. Další prohrou pro Hua Guofenga bylo oficiální zamítnutí politiky dvou cokoli. Lze říci, že třetí plénium byl počátek konce Hua Guofenga jako předsedy strany (MacFarquhar 1997: 317-318).

Událostí, která přímo ovlivnila budoucí podobu rezoluce byla teoretická schůze konaná mezi lednem a dubnem 1979. Byla organizována maršálem Ye Jianyingem, který byl Deng Xiaopingovým spojencem. Tématem této schůze bylo mnoho kontroverzních událostí z období Kulturní revoluce, kterých se nedotknuly debaty během třetího pléna. Dostalo se například na kritiku Oběžníku 16. května nebo politiky udržování třídního boje. Mnoho myšlenek, které zde byly zformulovány, bylo později zakomponováno do rezoluce (Xiong Songce, Yuan Hu 2012).

Během 30. výročí založení ČLR pronesl Ye Jianying důležitý projev, který zhodnotil posledních třicet let vývoje ČLR. Autory tohoto projevu byl tým vedený Hu Yaobangem (Dittmer 1991: 28-29). Přestože nešlo o kompletní hodnocení, Ye Jianying zde poprvé otevřeně přiznal chyby některých vrcholných lídrů KS Číny (včetně Mao Zedonga) během událostí jako kampaň proti pravičákům²⁴, Velký skok nebo Kulturní revoluce. Klíčové však bylo, že tento projev vznesl dvě důležité otázky. Za první, jestli by strana měla zhodnotit Kulturní revoluci nebo se tomuto hodnocení vyhnout. Za druhé, jestli mají být otevřeně zmiňovány Mao Zedongovy chyby (Xiong Songce, Yuan Hu 2012).

Co se týče hodnocení Kulturní revoluce, to bylo sice stále převážně pozitivní, obsahovalo však poprvé i její kritiku (Dittmer 1991: 29). Hodnocení Mao Zedonga bylo také spíše pozitivní. Ye Jianying nemluvil pouze o chybách, ale zmínil také Maův ideologický přínos pro čínskou revoluci. Byla zde představena důležitá teorie, že Mao Zedongovo myšlení nepochází z jediného mozku, ale je kolektivním produktem celé strany (Xiong Songce,

---

²⁴ *Fanyou yundong* 反右运动; Kampaň z let 1957 až 1959, ve které se velmi angažoval i Deng Xiaoping.

Yuan Hu 2012). Také zde bylo poprvé přiznáno, že se Mao během Kulturní revoluce odchýlil od Mao Zedongova myšlení (Dittmer 1991: 28).

Na rozdíl od kritiky Kulturní revoluce a Mao Zedonga, kritika Bandy čtyř byla v projevu velmi otevřená. Byli obviněni z přeměny slov revolučních vůdců na dogma, z frakcionářství, z ničení kulturního dědictví a dalších zločinů. Bylo zde také zdůrazněno, že „jejich konspirační aktivity byly zcela rozdílného rázu od chyb, kterých se dopustila strana“ (Dittmer 1991: 28 - 29).

Hodnocení Kulturní revoluce a Mao Zedonga, které se zde objevilo bylo o mnoho opatrnější než to, které se poté objevilo v rezoluci (Dittmer 1991: 28). I přesto však mnoho myšlenek, které v proslovu zazněly, bylo nakonec k nalezení i v rezoluci a tento projev se tedy stal jakousi její předlohou (Xiong Songce, Yuan Hu 2012).

2.2.3. 1980 - 1981: Deng Xiaoping definitivně upevňuje moc, Kulturní revoluce je otevřeně zavržena

Počátek osmdesátých let znamenal definitivní konec Hua Guofenga jako jednoho z nejvyšších stranických představitelů a ním byly i definitivně zavrženy i některé dřívější politiky. Bylo to páté plénum²⁵ konané na konci února 1980, které velmi ovlivnilo složení Sekretariátu ÚV. Tyto změny byly ve prospěch Deng Xiaopinga a jeho spojenců. Reformisté Hu Yaobang a Zhao Ziyang byli zvoleni do stálého výboru politbyra. Byly také přijaty rezignace Wang Dongxinga, Ji Denguie, Wu Deho a Chen Xiliana²⁶, kteří patřili k frakci Dvě cokoli. Jak uvádí MacFarquhar (1997: 323), v nově zvoleném Sekretariátu tak Dengovi spojenci tvořili výraznou většinu. Přestože zde nezazněl žádný otevřeně nepřiznivý rozsudek, Kulturní revoluce i role Mao Zedonga zde byla zpochybněna, a to prostřednictvím rehabilitace Liu Shaoqiho (Dittmer 1991: 29 - 30). Jeho rehabilitace totiž zpochybnila nejdůležitější opodstatnění pro spuštění Kulturní revoluce a byla tedy nepřímou kritikou Maa (MacFarquhar 1997: 330).

Dalším zlomem bylo léto 1980. Tehdy bylo na oficiální úrovni konečně rozhodnuto, že Kulturní revoluce byla zcela chybná, a že hlavní zodpovědnost za ni nese Mao Zedong. Poprvé se tento verdikt dostal na veřejnost na konci června prostřednictvím rozhovoru amerického novináře Harrisona Salisbury s bývalým vicepremiérem Li Xiannianem. Ten

---

²⁵ 5. plenární zasedání 11. období ÚV

²⁶ Někdy označovaní jako tzv. Malá bandy čtyř (MacFarquhar 1997: 322).

označil Kulturní revoluci za „deset let katastrof“ a zodpovědnost za ni položil bezvýhradně na bedra Mao Zedonga. Tento verdikt poté Deng Xiaoping potvrdil ve svém rozhovoru s Oriannou Fallaci. Následkem této změny verdiktu byla vlna článků, která tvrdě kritizovala Maův kult osobnosti. Na přelomu července a srpna byly také z většiny veřejných míst odstraněny Maovy portréty (Dittmer 1991: 30).

V září 1980 na schůzi VSLZ, rezignoval Huo Gofeng na funkci premiéra a předal ji Zhao Ziyangovi. Hua Guofeng tehdy požádal, aby byl zbaven všech svých postů, ale aby byl zachován vnitrostranický protokol, nebylo této žádosti vyhověno. Až na konci června 1981 během 6. plenárního zasedání 11. období ÚV byl Hua Guofeng konečně zbaven i postů předsedy stany a předsedy Ústřední vojenské komise. Novým předsedou strany se stal Hu Yaobang, na post předsedy ÚVK usedl sám Deng Xiaoping. Nakonec se září roku 1982 Hua Guofeng stal pouze běžným členem ÚV (MacFarquhar 1997: 324-325).

Šesté plénum je významné také tím, že jednomyslně přijalo rezoluci a tím s definitivní platností ukončilo éru Kulturní revoluce. Můžeme tedy říct, že se toto plénum na ideologické rovině stalo předělem mezi Mao Zedongovou revoluční a Deng Xiaopingovou reformní érou. Šesté plénum bylo schůzí, kde generace dříve zatracených vrcholných představitelů, potvrdila svůj nárok na vládu v Číně.

3. Základní cíle rezoluce

3.1. Definovat roli roli Mao Zedonga

Bezesporu nejdůležitějším cílem rezoluce bylo definovat roli Mao Zedonga v historii KS Číny a ohodnotit éru Kulturní revoluce. Deng Xiaoping a jeho spojenci se potřebovali vyhradit proti Mao Zedongovým chybám (hlavně těm z doby Kulturní revoluce), zároveň si však nemohli dovolit ztratit legitimitu k vládnutí. Ta plynula hlavně z Maova kultu osobnosti a jeho dřívějších úspěchů. Takto se Deng vyjádřil k hodnocení Mao Zedonga v rozhovoru s italskou novinářkou Oriannou Fallaci²⁷: „Předseda Mao Zedong se dopustil chyb. To je pravda. Ale byl také jedním z hlavních zakladatelů Komunistické strany Číny a Čínské lidové republiky. Když zhodnotíme jeho chyby a úspěchy, chyby jsou až na

---

²⁷ Přepis rozhovoru dostupný na:

<http://digitalcollections.library.cmu.edu/awweb/awarchive?type=file&item=472059>. Na to, jak tento rozhovor probíhal, vzpomíná Deng Xiaopingův tlumočník ve svých pamětech (Shi Yanhua: Huiyi gei Deng Xiaoping zuo fanyi de rizi 施燕华:回忆给邓小平做翻译的日子).

druhém místě.“ A přibližně v tomto duchu se neslo i celkové hodnocení Mao Zedonga v rezoluci.

Existuje zde jistá podobnost rezoluce z roku 1981 s rezolucí o některých otázkách historie (Guanyu ruogan lishi wenti de jueyi 关于若干历史问题的决议) z roku 1945. Obě rezoluce znamenaly jistý konsenzus mezi frakcemi uvnitř strany a také definovaly stranickou hierarchii podle přínosu a chyb, kterých se jednotlivé osobnosti dopustily (Weigelin-Schwiedrzik 1993: 161). Rezoluce z roku 1945 vznikla po čistce Wang Mingovy „levicové kliky“²⁸ a následném upevnění moci Mao Zedongem. Proto zde byl Wang Ming zcela odsouzen. Vznik rezoluce z roku 1981 byl následkem vývoje po Maově smrti, tečkou za Kulturní revolucí a také upevněním moci Dengovy frakce (Susanne Weigelin-Schwiedrzik 1986: 4). Přesto v rezoluci z roku 1981 bylo kromě kritiky Mao Zedongových chyb zároveň nutné zachovat jeho image revolučního hrdiny a zakladatele nového státu. Jedině tak mohl být jeho odkaz použit pro znovu nabytí legitimacy KS, kterou její nové vedení v čele s Deng Xiaopingem potřebovalo pro realizaci svých politických cílů (Robinson 1988: 359). Rezoluce tedy měla za cíl striktně odsoudit Kulturní revoluci, ale zároveň to učinit tak, aby kritika příliš nepošpinila Maovo jméno. Mao je tak v rezoluci sice kritizován, ale tato kritika je v celkovém vyznění spíše mírná. Nenastala tedy situace podobná té v SSSR, kde byl Stalinův odkaz zcela zavržen. Mao Zedong si naopak v síni slávy čínské revoluce udržel čestné místo.

3.2. Vrátit se na cestu správného Mao Zedongova myšlení

Deng Xiaoping prohlásil, že je třeba kritizovat Mao Zedongovy pozdní chyby a vrátit se na správnou cestu Mao Zedongova myšlení (Deng Xiaoping 1984: 285). Proto, aby mohlo být Mao Zedongovo myšlení zachováno, musely z něj být vyloučeny teze, které nezapadaly do politických cílů Deng Xiaopinga a jeho reformního kurzu. Jednalo se hlavně o Maovy teorie z období Kulturní revoluce, které byly reformní frakcí považovány za nevědecké (MacFarquhar 1997: 40). Naopak zde byly teorie, kterých si tehdejší politická situace žádala. Ty bylo potřeba v rezoluci zdůraznit a potvrdit tak jejich platnost. Jde hlavně o slogan „pravdu hledej ve faktech“ (*shishi qiu shi* 实事求是)²⁹ (Barmé 1993: 262).

---

²⁸ Wang Ming byl Mao Zedongův politický rival ze 30. let.

Cílem rezoluce tedy bylo najít Mao Zedongovu myšlení místo ve stranické ideologii a také definovat, co přesně je za Mao Zedongovo myšlení považováno. Slovy Deng Xiaopinga bylo třeba „Dát lidu jasný pojem, co vlastně znamená držet vysoko prapor Mao Zedonga a zachovat Mao Zedongovo myšlení“ (Deng Xiaoping 1984: 282).

3.3. Hodnocení dalších historických osobností a událostí

Kromě Mao samotného bylo nutné ohodnotit i role dalších osobností v důležitých historických událostech a také tyto události samy. Ať toto hodnocení bylo pozitivní či negativní, muselo být pečlivě vyvážené, aby vyhovovalo tehdejším politickým potřebám. Hlavním cílem rezoluce bylo sjednocení a stabilita (Barmé 1993: 262).

Během každého obratu v současné čínské historii probíhaly zároveň i rehabilitace a revize historických událostí a historických osobností (Ibid: 260). Na mnoho osobností, které byly během Kulturní revoluce kritizovány, bylo nyní nahlíženo kladně a mnoho z nich bylo rehabilitováno. Přední obětí Kulturní revoluce byl Liu Shaoqi, a právě jeho hodnocení bylo klíčové pro tehdejší politickou situaci. Liu Shaoqi byl spolu s Deng Xiaopingem označen za jednoho z mužů, který jde cestou kapitalismu (*zouzipai* 走资派), a proto musel být stejně jako Deng rehabilitován. Rehabilitace jednoho z mužů, kteří šli cestou kapitalismu totiž měla podkopat hlavní z důvodů ke spuštění Kulturní revoluce (MacFarquhar 1997: 330). Nicméně i k rehabilitaci oběti č.1 muselo být přistupováno s nejvyšší opatrností. Jednak aby nebyla dále poškozována Mao Zedongova pověst (MacFarquhar, Schoenhals 2006: 454) a také aby byl zakryt fakt, že se na tehdejším odsouzení Liu Shaoqiho podíleli i Zhou Enlai a Deng Xiaoping.

V době sčítání bodů po Kulturní revoluci obdrželo mnoho osobností i negativní hodnocení. Nejhuře skončili ti, kteří byli identifikováni jako viníci Kulturní revoluce. Soud Bandy čtyř a Lin Biao proběhl v zimě 1980-1981 a všichni obvinění zde byli odsouzeni k tvrdým trestům. Jiang Qing a Zhang Chunqiao dopadli nejhuře. Byli odsouzeni k trestu smrti, který byl později změněn na doživotí. Vynesením tvrdého rozsudku nad těmito osobnostmi měl být eliminován stín, který Kulturní revoluce vrhala na stranu (Ibid.: 454-455).

Kromě osobností bylo potřeba rehabilitovat i celé události, které byly dříve odsouzeny Mao Zedongem, Bandou čtyř nebo Hua Guofengem. Mezi ně patří například Incident na náměstí Nebeského klidu z roku 1976. Tato událost byla zvláště významná, jelikož zde její

účastníci přímo podpořil Deng Xiaopinga jako Maova budoucího nástupce. Lid také vyjádřil svůj nesouhlas s Kulturní revolucí a s Hua Guofengem jako novým předsedou strany (MacFarquhar 1997: 301).

3.4. Vytvořit jasné mantinely pro další výzkum

Po pádu Bandy čtyř, který znamenal definitivní ukončení Kulturní revoluce, nabyla čínská historiografie znovu své důležitosti. Byla ovlivněna jak změnou atmosféry po Kulturní revoluci, tak i západními koncepty historiografie, které do Číny pomalu přicházely (Li Huaiyin 2010: 338). Začaly být vydávány nové publikace a časopisy, a také zakládány nové výzkumné společnosti. Jedná se například o Institut marxismu-lenismu-Mao Zedongova myšlení (*Makesilieningzhuyi maozedongsixiang yanjiusuo* 马克思列宁主义毛泽东思想研究所) založený v roce 1979³⁰. Jeho úkolem bylo zkoumat, které části Mao Zedongova myšlení jsou již zastaralé, a které jsou naopak stále platné (Su Shaozhi 1993: 335-351). Když v roce 1951 Hu Qiaomu vydal dílo Třicet let komunistické strany (*Zhongguo gongchandang de sanshinian* 中国共产党的三十年), stalo se spolu se čtyřmi svazky Maových vybraných spisů rámcem pro historiografickou práci až do Kulturní revoluce (Weigelin-Schwiedrzik 1993: 159). Po skončení Kulturní revoluce bylo však potřeba nového rámce. Rezoluce tedy měla nejen shrnout výsledky práce tehdejších historiografů, ale měla se stát i jakýmsi mantinelem, ve kterém se bude pohybovat další výzkum Kulturní revoluce a Mao Zedongova myšlení. Rezoluce například později poskytne teoretický základ pro kampaň proti buržoazní liberalizaci (*Fandui zichanjieji ziyoushua yundong* 反对资产阶级自由化运动)³¹ z roku 1987 nebo pro zásah ČLOA během protestů na náměstí Nebeského klidu v roce 1989³² (Ibid.: 264).

---

³⁰ Institut spadl pod Čínskou akademii humanitních věd, kterou založil Hu Qiaomu v roce 1978 (Baum 1996: 53).

³¹ Kampaň byla odpovědí na vlnu nepokojů vzniklých jako součást snahy o větší míru demokratizace na konci roku 1986 (Baum 1996: 206). Během ní byli zatčeni někteří liberální intelektuálové a zakázána některá periodika. Nejvýše postavenou obětí byl Hu Yaobang, který byl odvolán z postu generálního tajemníka ÚV KS Číny (Ibid.: 209).

³² Na jaře 1989 vzniklo v Pekingu silné protestní hnutí, které mělo své kořeny jak v touze po větší demokratizaci, tak v tehdejších ekonomických problémech. Na počátku června 1989 bylo tvrdě potlačeno za pomoci ČLOA (MacFarquhar 1997: 341).

3.5. Naše politika není „demaioizací“

Neméně důležitým úkolem rezoluce také bylo vyslat signál okolnímu světu, který se o dění v Číně velmi zajímal. Tento zájem dokazuje například i rozhovor Deng Xiaopinga a italské novinářky Oriany Fallaci v srpnu roku 1980. Někteří lidé na západě se tehdy domnívali, že se nové vedení KS zachová podobně jako Chruščov, který v roce 1956 zavrhnul Stalinův kult osobnosti, tedy vydá se cestou jakési „demaioizace“ (*feimaohua* 非毛化). Deng Xiaoping chtěl svět zbavit těchto spekulací, a proto svolil k rozhovoru s Orianou Fallaci.³³ Na její otázku ohledně Mao Zedonga Deng odpověděl: „Nejenom, že necháme portrét Mao Zedonga na bráně Tiananmen navždy pověšený jako symbol naší země... ale navíc se budeme vždy držet Mao Zedongova myšlení.“ KS Číny neměla v úmyslu zcela zahodit odkaz Mao Zedonga a rezoluce o tom měla ujistit nejenom Číňany, ale i celý svět. Ani ne měsíc od vydání rezoluce vyšel v anglické verzi týdeníku Beijing Review (*Beijing zhoubao* 北京周报) článek, který měl zahraniční veřejnosti představit základní myšlenky, které jsou v rezoluci uvedeny. Ve stejném roce vyšla také anglická verze rezoluce. To, jak bylo ujištění světa o zachování Mao Zedongovy pozice pro Denga důležité, lze vidět i z jeho komentářů k práci na Rezoluci (1984: 291).

---

³³ Přepis rozhovoru v angličtině je dostupný online na <http://digitalcollections.library.cmu.edu/awweb/awarchive?type=file&item=472059>

4. Vymítání Maa: Jak se rezoluce vypořádává s odkazem předsedy Maa?

4.1. Hodnocení Mao Zedonga

4.1.1. Mao jako tragický hrdina

Jak již bylo řečeno, hodnocení Mao Zedonga bylo velmi ošemetnou záležitostí, která zároveň byla pro Deng Xiaopinga a jeho spojence extrémně důležitá. Proto je obsah těchto zásadních částí výsledkem dlouhých měsíců debat a nespočtu úprav (Deng Xiaoping 1984: 291). Pro mou práci jsem si vybral několik výňatků z rezoluce nacházejících se v člancích 19 až 24, které se věnují Kulturní revoluci. Na následujících třech příkladech bych chtěl ukázat, jak jsou v rezoluci zhodnoceny Mao Zedongovy aktivity během Kulturní revoluce a jak toto hodnocení zapadá do kontextu tehdejší politiky.

Část rezoluce věnovaná Kulturní revoluci začíná těmito slovy:

(Článek 19)

1966 年 5 月至 1976 年 10 月的“文化大革命”，使党、国家和人民遭到建国以来最严重的挫折和损失。这场“文化大革命”是毛泽东同志发动和领导的。

„Kulturní revoluce“³⁴, která trvala od května 1966 do října 1976, způsobila straně, státu a lidu největší potíže a škody od vzniku ČLR. Kulturní revoluce byla spuštěna a vedena soudruhem Mao Zedongem.

Již z této první věty je patrné, že rezoluce přímo kritizuje Kulturní revoluci a velmi rázně ji odsuzuje. Vina za její spuštění a vedení je zde plně připsána přímo na účet Mao Zedonga. Na místě viníka je v tomto případě navíc uveden pouze on sám a není zde uvedena ani Banda čtyř. Toto je pravděpodobně nejvíce přímá a ostrá kritika Maa v rezoluci. Takovéto hodnocení Kulturní revoluce a Mao Zedonga bylo důležité ze dvou důvodů. Za prvé se Dengova frakce potřebovala vyhradit vůči Hua Guofengovu dogmatickému přístupu k Mao

---

³⁴ Za povšimnutí stojí psaní termínu Kulturní revoluce v uvozovkách. Až do schůze VSLZ v září 1980 se tento termín totiž psal bez nich. Psaní termínu Kulturní revoluce v uvozovkách, jež se po schůzi zavedlo, mělo ještě více oslabilo její opodstatněnost (Dittmer 1991: 31).

Zedogovým teoriím, které obhajovaly správnost Kulturní revoluce (Baum 1996: 58). Za druhé bylo nutné obhájit nedávné rehabilitace mnoha vysoce postavených straníků, kteří byli dříve za Kulturní revoluce kritizováni (Ibid.: 62).

Jako další příklad jsem vybral text, který je v rezoluci umístěný pouze o několik řádků níže. Jeho vyznění je již zcela jiné. Deng v průběhu sestavování rezoluce poznamenal: „Poškození dobré pověsti Mao Zedonga... by mohlo poškodit pověst naší strany i státu.“ (Deng Xiaoping 1984: 287) I když díl zodpovědnosti za Kulturní revoluci připisuje Maovi, zodpovědnosti za ty největší omyly se jej rezoluce snaží zbavit. Povaha Mao Zedongovy viny je zde oddělena od viny lidí jako „Lin Biao, Jiang Qing a další“, kteří podle rezoluce nesou největší podíl zodpovědnosti za Kulturní revoluci. Mao tak vyznívá jako vůdce, který sice chyboval, ale jinak neměl špatné úmysly. Byl spíše obětí spiknutí svých blízkých spolupracovníků a jeho vlastní manželky. Jak tvrdí MacFarquhar a Schoenhals (2006: 457),³⁵ Mao je vyobrazen jako vůdce, který spíše špatně odhadl situaci. Toto je i případ následujícího výňatku.

(Článek 19)

至于毛泽东同志所重用过的林彪、江青等人，他们组成两个阴谋夺取最高权力的反革命集团，利用毛泽东同志的错误，背着他进行了大量祸国殃民的罪恶活动，这完全是另外一种性质的问题。他们的反革命罪行已被充分揭露，所以本决议不多加论列。

Co se týče Lin Biaa, Jiang Qing a dalších, které soudruh Mao Zedong umístil do důležitých pozic, zde jde o problém naprosto odlišné povahy. Aby se zmocnili vrcholné moci, zformovali dvě kontrarevoluční kliky, využili chyb soudruha Mao Zedonga a za jeho zády spáchali mnoho zločinů. Přinesli pohromu státu i lidu. Jejich kontrarevoluční zločiny byly již plně odhaleny, a proto je tato rezoluce nevyjmenovává.

Mao je v rezoluci vyobrazen jako ten, který měl především smůlu na své spojence. Lin Biao, kterého Mao učinil svým nástupcem, se ukázal proradným, když se pokusil o puč. Stejně tak Maova žena Jiang Qing se později snažila využít předsedova jména k uzurpování moci.

---

³⁵ O vztahu Maových chyb, Bandy čtyř a Lin Biaa hovoří také Goodman (1981: 524).

Podle rezoluce však Mao tomuto jejich snažení o uzurpaci moci pomohl zabránit. Další rovinou obhajoby Mao Zedonga je tedy zdůraznění, že on byl tím, kdo měl velký podíl na zhacení plánů Jiang Qing a Lin Biao (Hsü 1982: 33). V následujícím úryvku je Mao prezentován jako ten, kdo se sice dopustil velké chyby, ale nakonec ji z velké části napravil, když pomohl odstranit ty, co nesli největší vinu.

(Článek 22)

他领导了粉碎林彪反革命集团的斗争，对江青、张春桥等人也进行过重要的批评和揭露，不让他们夺取最高领导权的野心得逞。这些都对后来我们党顺利地粉碎“四人帮”起了重要作用。

On (Mao Zedong) vedl boj za rozdrčení Lin Biaoovy kontrarevoluční kliky. Kritizoval Jiang Qing, Zhang Chunqiaa a další, provedl důležitá odhalení a nedovolil, aby se naplnily jejich ambice na uzurpování nejvyšší moci. Toto všechno bylo velmi důležité proto, aby naše strana později úspěšně rozdrtila „Bandu čtyř“.

Z výše uvedených příkladů můžeme vidět, že hodnocení Maovy role za Kulturní revoluce je z části kritické a je mu připsána velká část viny za její rozpoutání a průběh, na druhou stranu je Mao zobrazen i jako oběť, která byla podvedena svými nejbližšími. Také je zdůrazněn fakt, že se Mao nakonec zachoval správně, když pomohl odstranit uzurpátory moci, čímž do jisté míry své chyby napravil. Rezoluce Mao Zedongovu roli v Kulturní revoluci tedy hodnotí jako převážně tragickou, což je výslovně řečeno v článku 22.

Toto hodnocení Mao jako tragického hrdiny nebylo úplnou novinkou. KS Číny prosazovala tento typ hodnocení i pro Stalina, jako reakci na Chruščovovu destalinizaci (MacFarquhar 1997: 327).

4.1.2. Mao jako revoluční hrdina

V době psaní rezoluce legitimita strany z velké části ležela na Maových dřívějších úspěších (MacFarquhar, Schoenhals 2006: 457). Proto je Mao v Rezoluci celkově hodnocen velmi pozitivně a je mu přiznána velmi důležitá a někdy až nepostradatelná role v mnoha historických momentech. Na teoretické konferenci v roce 1979 Deng Xiaoping poznamenal: „Soudruh Mao Zedong, stejně jako ostatní lidé, má své nedostatky a dopustil se chyb. Ale

můžou být tyto chyby v jeho zářném životě srovnávány s jeho nesmrtelným přínosem lidu?“ Jak uvádí Robinson (1988: 356), dvě nejdůležitější součásti Maova „nesmrtelného přínosu“ jsou vedení KS Číny k vítězství ve válce s Kuomintangem a strategie s ním spojené a také posazení politiky tzv. nové demokracie³⁶ (*xin minzhuzhuyi* 新民主主义). Ty totiž sloužily jako základ legitimacy pro vládu komunistů nad Čínou. Maovy činy z období před založením ČLR tedy slouží jako základní kámen pro vytvoření Mao Zedongova kladného obrazu v rezoluci. Tomuto období se v rezoluci věnují body tři až pět. Následující úryvek se věnuje Maovým úspěchům před založením ČLR.

(Článek 5)

在 1927 年至 1949 年的二十二年中，毛泽东同志和党的其他领导人一道，克服重重困难，逐步制定和领导执行了使革命由惨重失败转为伟大胜利的总的战略和各项政策。如果没有毛泽东同志多次从危机中挽救中国革命，如果没有以他为首的党中央给全党、全国各族人民和人民军队指明坚定正确的政治方向，我们党和人民可能还要在黑暗中摸索更长时间。

V průběhu dvaceti let od roku 1927 do roku 1949, soudruh Mao Zedong spolu s ostatními představiteli strany překonali řadu obtíží a postupně formulovali a uvedli do praxe strategie a politiky, pomocí kterých přeměnili beznadějnou porážku ve velké vítězství. Kdyby nebylo soudruha Mao Zedonga, který čínskou revoluci v době krize mnohokrát zachránil, kdyby nebylo Ústředního výboru strany, kterému (soudruh Mao Zedong) předsedal, a který celé straně, všem národům naší země a lidové armádě rozhodně ukazoval správný směr politiky, naše strana a lid by možná ve tmě tápali mnohem déle.

Z tohoto úryvku lze vidět, že Mao Zedongovi je v rezoluci připisována mimořádná důležitost v historii KS Číny. Mao zde také má výjimečné postavení vůči svým straníkům, kteří jsou zde uvedeni pouze souhrnně jako Ústřední výbor, který byl vedený Mao Zedongem. Mao tak i po skončení Kulturní revoluce zůstává neotřesitelným a největším symbolem čínské revoluce.

---

³⁶ Cílem politiky nové demokracie bylo odpoutání se od feudalismu a kolonialismu a vytvoření nového typu demokracie, který bude odlišný od demokratických systémů v západním světě i od sovětského pojetí socialismu.

Velmi pozitivně je v rezoluci také hodnoceno období sedmnácti let po založení ČLR (tj. před vypuknutím Kulturní revoluce). Jednou z mála výjimek je v porovnání s Kulturní revolucí velmi mírná kritika Velkého skoku. Toto můžeme vidět jako potvrzení rehabilitace, které se období prvních sedmnácti let vlády KS dočkalo po nástupu Deng Xiaopinga. Mao byl v době Kulturní revoluce k tomuto období kritický a označoval ho za dobu, kdy byla u moci „černá linie“. Naopak Deng těchto sedmnáct let vnímal jako zlatou éru, kdy ještě KS dbala principu „pravdu hledej ve faktech“ a kdy se Mao Zedongovy teorie ještě nevzdalovaly Mao Zedongovu myšlení, které je chápáno jako ucelený systém (Schoenhals 1992: 79). Mírná kritika Velkého skoku pravděpodobně také souvisí s tím, že Velký skok tehdy podporovali všichni vysocí straníci včetně Liu Shaoqiho a Deng Xiaopinga.

4.2. Instucionalizace Mao Zedongova myšlení

Deng Xiaoping velmi zdůrazňoval důležitost správného a vyváženého zhodnocení role Mao Zedongova myšlení v ideologii KS Číny. Jednou prohlásil, že to není jen ideologický, ale i politický problém a jestli část rezoluce pojednávající o něm nebude napsána dobře, je lépe rezoluci vůbec nepsat (Deng Xiaoping 1984: 285). Přestože rezoluce kritizuje některá Mao Zedongova pochybení, Mao Zedongovo myšlení je v rezoluci prezentováno jako pilíř stranické ideologie, který musí být i nadále zachován. Jak již bylo dříve řečeno, bylo třeba vytvořit novou definici Mao Zedongova myšlení. Bylo třeba vyjmout z něj chybné teorie z dob Maových pozdních let³⁷ a zdůraznit ty teorie, které byly potřebné pro plnění politických cílů Deng Xiaopinga a jeho spojenců (Barmé 1993: 262). Tento proces označuje Robinson (1988: 354) jako institucionalizaci Mao Zedongova myšlení. Součástí této institucionalizace bylo i prosazení teorie o kolektivním autorství Mao Zedongova myšlení, která umožňovala kritiku Mao bez toho, aby byla negativně ovlivněna legitimita Mao Zedongova myšlení.

Co se týče politického využití Mao Zedongova myšlení musela navíc Deng Xiaopingova frakce svojí interpretaci prosadit proti interpretacím opozičních frakcí. Rezoluce byla součástí této snahy prosazení jejich interpretace (Robinson 1988: 356).

---

³⁷ *Mao Zedong tongzhi wannian* 毛泽东同志晚年; termín, kterým bylo označováno převážně období Kulturní revoluce.

4.2.1. Vyjmutí chybných teorií z dob Mao Zedongových pozdních let

Měla vzniknout nová definice Mao Zedongova myšlení, která bude zahrnovat pouze ty teorie, které byly v době po skončení Kulturní revoluce stále aktuální a prospěšné pro politiku Deng Xiaopingovy frakce. Mao Zedongovy teorie, které byly tehdy uznány za chybné, byly ze systému Mao Zedongova myšlení vyřazeny, což mělo být zakotveno v Rezoluci (Barmé 1993: 262). Viz následující úryvek.

(Článek 19)

毛泽东同志发动“文化大革命”的这些“左”倾错误论点，明显地脱离了作为马克思列宁主义普遍原理和中国革命具体实践相结合的毛泽东思想的轨道，必须把它们同毛泽东思想完全区别开来。

Tyto chybné „levicové“ teze, na jejichž základě spustil Mao Zedong „Kulturní revoluci“, se očividně vzdálily dráze Mao Zedongova myšlení³⁸, které je spojením základních principů marxismu-leninismu a konkrétní praxe čínské revoluce. Tyto teze je třeba od Mao Zedongova myšlení zcela oddělit.

4.2.2. Pravdu hledej ve faktech je jádrem Mao Zedongova myšlení

„Může toto (dvě cokoli) být nazýváno držením praporu Mao Zedonga vysoko?“ Tázał se Deng Xiaoping v roce 1978. „Samozřejmě, že ne,“ odpověděl si (Deng Xiaoping 1984: 141). Poté, co byl v roce 1977 Deng rehabilitován, začal s jeho spojenci kritizovat Frakci dvě cokoli. Vlajkovou lodí jejich kritiky se stal slogan pocházející z Maových Yan'an'ských spisů „pravdu hledej ve faktech“. Tato věta se stala hlavním nástrojem kritiky dvě cokoli, protože anulovala některé důležité Maovy teorie (Baum 1996: 46 - 47) a zároveň byla také kritikou dogmatismu s jakým Hua Guofeng přistupoval k Mao Zedongovu myšlení (Ibid.: 50).

Slogan „pravdu hledej ve faktech“ je také zmíněn v rezoluci, čímž je potvrzena jeho platnost. Sloganu je v rezoluci navíc přisouzena značná důležitost. Spolu s linií mas (*qunzhong luxian*

---

³⁸ V anglické verzi Rezoluce přeloženo jako systém Mao Zedongova myšlení (system of Mao Zedong Though).

群众路线) a nezávislostí³⁹ (*duli zizhu* 独立自主) je v rezoluci uveden jako jeden ze tří základních aspektů Mao Zedongova myšlení. Toto lze vidět v následujícím výňatku.

(Článek 30)

毛泽东思想的活的灵魂，是贯串于上述各个组成部分的立场、观点和方法，它们有三个基本方面，即实事求是，群众路线，独立自主。

Živý duch Mao Zedongova myšlení je stanoviskem, hlediskem a metodou, která propojuje výše zmíněné komponenty⁴⁰. Ty obsahují tři základní roviny: pravdu hledat ve faktech, linie mas a nezávislost.

4.2.3. Mao Zedongovo myšlení je kolektivní krystalizací moudrosti strany

Ye Jianying ve svém projevu k 30. výročí založení ČLR prohlásil, že Mao Zedongovo myšlení není produktem jediného mozku, ale spíše „krystalizací kolektivní moudrosti strany“ (Uhalley 1988: 194). Mao Zedongovo myšlení začalo být nahlíženo jako kolektivní výtvar strany a nebylo již spjaté pouze s Maovou osobností. Mao Zedong tak mohl být kritizován, aniž by byla poškozena legitimita Mao Zedongova myšlení. Tento proces je důležitým prostředkem snahy oddělit osobu Mao od jeho teorií, tedy institucionalizovat Mao Zedongovo myšlení (Goodman 1981: 522).

Teorii kolektivního autorství Mao Zedongova myšlení úplně poprvé zmínil sám Mao. Ye Jianying ji po Kulturní revoluci znovu vynesl na světlo světa ve svém projevu (Hsü 1982: 51). Uvedený výňatek z rezoluce je jakousi základní definicí Mao Zedongova myšlení. Objevuje se zde i tvrzení o kolektivním autorství.

(Článek 30)

毛泽东思想是马克思列宁主义在中国的运用和发展，是被实践证明了的关于中国革命的正确理论原则和经验总结，是中国共产党集体智慧的结晶。

---

³⁹ Termín 独立自主 (nezávislost; angl. independence) byl v minulosti oficiálně překládán jako soběstačnost (angl. self-reliance; Dittmer 1991: 32). Tato změna je podstatná. Souvisí s Deng Xiaopingovým odmítnutím Maovy politiky soběstačnosti a zdůrazněním potřeby učit se od Západu (Baum 1996: 56).

⁴⁰ Komponenty je zde myšleno šest aspektů, kterými „Mao Zedongovo myšlení obohatilo marxismus-leninismus“. Ty byly zmíněny v předchozí části Rezoluce. Těchto šest aspektů spolu s třemi základními rovinami tvoří definici Mao Zedongova myšlení (Goodman 1981: 526).

Mao Zedongovo myšlení je marxismus-leninismus, tak jak je použit a rozvíjen v Číně. Je shrnutím praxí prověřených správných teoretických principů a zkušeností týkajících se čínské revoluce. Je krystalizací kolektivní moudrosti čínské komunistické strany.

4.3.Rehabilitace Incidentu na náměstí Nebeského klidu

Důležitým cílem rezoluce byla rehabilitace dříve kritizovaných událostí. Během tradičního Svátku jasu a čistoty, kdy se uctívají zemřelí předci, začali být od založení ČLR uctíváni také revoluční hrdinové. V roce 1976 však lid využil tuto příležitost⁴¹ k masové demonstraci svých názorů na politickou situaci. Tisíce lidí se vydalo na náměstí Nebeského klidu, aby na památník revolučních hrdinů umístili své věnce a uctili tak památku nedávno zemřelého Zhou Enlaie. Během celé akce se objevilo i mnoho básní a transparentů, které odsuzovaly Bandu čtyř. Duch demonstrace vystihují první dva verše jedné z básní, která se tam objevila: „Musíš být blázen, jestli chceš být císařovnou!“, což byla přímá narážka na Jiang Qing (MacFarquhar 1997: 298 - 302). Lidé, kteří se na náměstí Nebeského klidu sešli, byli tedy nakonec na rozkaz stranických špiček⁴² rozeznáni nebo pozatýkáni (MacFarquhar 1997: 298 - 302).

Jak vyplývá z Teiwes a Sun (2007: 466 - 472), ačkoli byla kritika vyjádřená během této demonstrace zčásti živena i odporem veřejnosti k právě probíhající kampani kritizujme Denga, on sám byl během celé akce zmiňován pouze zřídka. Deng Xiaoping byl navíc dostatečně prozíravý na to, aby se v dění kolem protestů příliš neangažoval (Ibid.: 475). Přestože se Deng Xiaoping do demonstrace na náměstí Nebeského klidu nijak nezapojil ani demonstrujícím nevyjádřil podporu, o pár let později se pro něj tato událost stala velmi užitečnou při ospravedlnění převzetí moci ve straně.

Incident na náměstí Nebeského klidu byl nakonec 3. plenárním zasedáním 11. období ÚV prohlášen za „zcela v souladu s revolucí“ a den poté bylo samotným Hua Guofengem schváleno vydání sbírky básní, které se během incidentu objevily (MacFarquhar 1997: 317). Pro Denga byl tento akt důležitým krokem k ovládnutí tehdejší politické scény. Hodnocení této významné události se objevilo i v rezoluci. Vezmeme-li v úvahu fakt, že Deng měl na konečný obsah rezoluce velký vliv, je jasné, že toto hodnocení bylo napsáno

---

⁴¹ Teiwes and Sun (2007: 466) tvrdí, že šlo téměř určitě o spontánní akci.

⁴² Teiwes and Sun (2007: 483) naznačují možnou přítomnost Deng Xiaopinga při hlasování o zásahu proti demonstrantům.

v souladu s jeho momentálními politickými potřebami (Baum 1996: 135). Následují dva výňatky, které poskytují zásadní informace o tom, jak je zde tento incident hodnocen.

(Článek 21)

同年 4 月间, 在全国范围内掀起了以天安门事件为代表的怀念周总理、反对“四人帮”的强大抗议运动。这个运动实质上是拥护以邓小平同志为代表的党的正确领导。

V dubnu stejného roku, se v celé zemi zvedlo silné protestní hnutí, jehož reprezentativním projevem byl Incident na náměstí Nebeského klidu. To bylo vzpomínkou na premiéra Zhou Enlaie a postavilo se proti Bandě čtyř. Toto hnutí bylo ve skutečnosti i vyjádřením podpory správnému vedení strany, které bylo reprezentované soudruhem Deng Xiaopingem.

...

中央政治局和毛泽东同志对天安门事件的性质作出了错误的判断, 并且错误地撤销了邓小平同志的党内外一切职务。

Politbyro Ústředního výboru a Mao Zedong chybně ohodnotili povahu Incidentu na náměstí Nebeského klidu a zbavili soudruha Deng Xiaopinga všech jeho postů.

První úryvek zdůrazňuje, že Incident na náměstí Nebeského klidu byl projevem podpory lidu vůči Deng Xiaopingovu nástupnictví po Mao Zedongovi. Toto tvrzení pomáhá ospravedlnit převzetí moci Deng Xiaopingem a naznačit podporu lidu pro jeho reformy. Druhá část úryvku čtenáři rezoluce říká že, odsoudit tento incident bylo chybné, stejně tak jako bylo chybné odvolání Denga z jeho postů. Tato tvrzení potvrzují rehabilitaci Deng Xiaopinga a také obhajují jeho nárok na vedoucí pozici ve straně. Kromě kritiky Mao Zedonga a ospravedlnění Dengova nároku na vedoucí pozici je však rehabilitace Incidentu na náměstí Nebeského klidu důležitá i z dalšího důvodu. Hua Guofengovi je v rezoluci připsána chyba za zdržování nápravy nespravedlností z minulosti a Incident na náměstí Nebeského klidu je zde v této souvislosti přímo jmenován. Když přičteme fakt, že Hua Guofeng byl i jedním z hlavních autorů negativního hodnocení incidentu v roce 1976, vidíme, že ospravedlnění incidentu je tak i kritikou Hua Guofenga.

5. Průběh sestavování rezoluce

Rezoluce vznikala během bezmála dvou let a prošla nesčetnými úpravami. Zpracovat do rezoluce požadavky měnící se spolu s politickou situací totiž nebylo vůbec snadné. Právě měnící se politické klima bylo důvodem mnohých změn, kterými si jednotlivé návrhy rezoluce prošly. V době započetí práce na sestavování rezoluce byl u moci Hua Guofeng, který zastával politiku dvou cokoli. Jak uvádím v úvodu, v době vydání rezoluce byl již Hua Guofeng a jeho spojenci z většiny nahrazeni Deng Xiaopingovou frakcí. Ze začátku se tedy autoři rezoluce kritice Hua Guofenga nebo Bandy Čtyř vyhýbali, a až slábnutí Hua Guofengovy pozice dovolilo ji do rezoluce přidat (Xiong Songce, Yuan Hu 2012).

Dalším faktorem, který způsobil mnohé změny v návrzích rezoluce, byla nutnost vyváženého hodnocení Mao Zedonga. Lze říci, že se kritika jeho chyb postupně zjemňovala. Události, které byly původně ohodnoceny jako závažné chyby (*yanzhong cuowu* 严重错误) nebo dokonce zločiny (*zuixing* 罪行), byly nakonec nazvány jako běžné chyby nebo chyby v úsudku. Důsledkem intervencí Deng Xiaopinga a Chen Yuna bylo Mao Zedongovi v rezoluci připsáno také mnoho zásluh. Takto vzniklo poměrně mírné hodnocení. Jedním z důvodů takového hodnocení byla také rostoucí síla levičáků, která se projevila v polovině roku 1981 (Baum 1996: 135).

5.1. Tvoření návrhů rezoluce

Během prvního roku tvoření návrhu rezoluce bylo hlavním tématem řešení otázky, jak naložit s hodnocením Mao Zedonga a Kulturní revoluce. Se slábnoucím vlivem Hua Guofenga se však také stále více mluvilo o potřebě kritiky Bandy čtyř i Hua Guofenga samotného. V této době se na změnách v návrhu nejvíce podepsali Deng Xiaoping, Hu Qiaomu a Chen Yun.

5.1.1. Malá skupina pro zhotovení návrhu rezoluce o historii

Projekt psaní rezoluce měl na starosti zkušený historik Hu Qiaomu, který byl i hlavním autorem rezoluce z roku 1945. Hu Qiaomu byl dříve také Mao Zedongovým tajemníkem. Dalším ze známých historiků, kteří se na psaní podíleli, byl Deng Liqun, dříve osobní asistent Liu Shaoqiho. Ten byl zodpovědný za organizaci těch, kteří rezoluci připravovali a také za plánování postupu práce. Formálně na tvorbu návrhu rezoluce dohlížel Hu Yaobang (Baum 1996: 30).

30. října 1979 Hu Qiaomu a Deng Liqun svolali první poradou tzv. Malé skupiny pro zhotovení návrhu rezoluce o historii (*Lishi jueyi qicao xiaozu* 历史决议起草小组). Základem Malé skupiny byl tým, který připravoval proslov maršála Ye Jianyinga k 30. výročí založení ČLR. Dále byli vybráni lidé z redakcí hlavních čínských periodik a také z archivů ústředních úřadů. Celkově něco přes dvacet lidí. Malá skupina měla na starosti sběr materiálů a organizaci pracovníků podílejících se na psaní jednotlivých čtyř částí, které měla rezoluce původně obsahovat. Na samotném psaní se podíleli například pracovníci z Kanceláře Komise pro sestavování Mao Zedongových děl Ústředního výboru (*Zhongyang Mao zhuxi zhuzuo bianji weiyuanhui* 中央毛主席著作编辑委员会办公室), Teoretické sekce Oddělení propagandy Ústředního výboru (*Zhongyang xuanchuanbu lilunju* 中央宣传部理论局) nebo Deníku Čínské lidové osvobozené armády (*Jiefangjun bao* 解放军报; Xiong Songce, Yuan Hu 2012).

5.1.2. První návrhy

Po necelých pěti měsících přípravných prací předložila Malá skupina první návrh rezoluce. Ten byl poskytnut pouze nejvyšším představitelům. Deng Xiaoping nebyl s první verzí moc spokojený, a proto se sešel s Hu Yaobangem, Deng Liqunem a Hu Qiaomu. Vytyčil tři důležité body, kterých se mají při sestavování rezoluce držet (Xiong Songce, Yuan Hu 2012). První z bodů se týkal Mao Zedonga. Měla být „potvrzena jeho role v historii“ a také vysvětlena „nutnost zachování a dalšího rozvíjení Mao Zedongova myšlení“. Tento bod označil Deng za nejdůležitější. Cílem rezoluce bylo dát jasnou informaci o tom, které části z Mao Zedongova myšlení budou nadále základem stranické ideologie, a které budou považovány za chybné. Druhým bodem byl požadavek spravedlivého hodnocení důležitých osobností a událostí. Obdobně jako u prvního bodu, cílem bylo rozlišit omyly od úspěchů. Třetím bodem byl princip „hrubého síta“ (*yi cu bu yi xi* 宜粗不宜细), který naznačoval, že při hodnocení událostí a osobností není vhodné zacházet do detailů a stačí je hodnotit v hrubých historických konturách. (Deng Xiaoping 1984: 276). Deng Xiaoping zdůrazňoval, že: „Je nemožné i zbytečné dojít (v těchto otázkách) k úplné spokojenosti. Je nutné uvažovat v širších souvislostech, a je možné dovolit si neúplnost“ (Ibid.: 137-138). Rezoluce podle něj neměla být detailní rekonstrukcí historických událostí, ale spíše hodnocením historie, na kterém se shodlo nejvyšší vedení KS Číny. Proto byla Rezoluce přijata ÚV, tedy pouze nejvyššími špičkami, a ne stranickým sjezdem (Susanne Weigelin-Schviedrzik 1986: 4). Později Deng Xiaoping k těmto třem bodům přidal i bod čtvrtý, tedy

že v rezoluci nemá být viněn pouze Mao, ale zodpovědnost mají nést všichni členové ÚV (Deng Xiaoping 1984: 295).

V červnu roku 1980 poslala Malá skupina Sekretariátu ÚV další verzi návrhu rezoluce. Deng Xiaoping se však k této verzi vyjádřil slovy: „Není to dobré, jsou potřeba úpravy“. Také návrh označil jako „moc depresivní“. Největší slabost tohoto návrhu Deng viděl v nedostatečném popsaní toho, co mělo být vnímáno jako Maův přínos. Zdůraznil, že „kritika chyb je nezbytná“, ale nejdůležitější je „zdůraznit co Mao Zedongovo myšlení ve skutečnosti je a co jsou Mao Zedongovy správné teorie“ (Deng Xiaoping 1984: 282). Jak již bylo řečeno, legitimita vlády Deng Xiaopinga se z velké části opírala o Maovy úspěchy z prvních let po založení ČLR, a právě ty jsou základem Mao Zedongova myšlení (Schoenhals 1992: 79).

5.1.3. Schůze prvních tajemníků měst, provincií a samosprávných oblastí

V září byl návrh předložen schůzi prvních tajemníků všech měst pod ústřední správou (*shi* 市), provincií (*sheng* 省) a samosprávných oblastí (*zizhiqu* 自治区), aby byl dále diskutován. V této fázi se celá jedna třetina návrhu zabývala Kulturní revolucí, kterou návrh spolu s Maovými chybami zavrhoval. Během této schůze navrhl Hu Qiaomu přidat k původním čtyřem částem rezoluce další část o více než dvou tisících znacích, která by pojednávala o rozdrčení Bandy čtyř. Avšak tato část byla zamítnuta Hua Guofengem, proto se autoři rozhodli kritice Bandy čtyř zatím vyhnout (Xiong Songce, Yuan Hu 2012).

Hu Qiaomu na tomto setkání také přišel s návrhem, ve kterém Kulturní revoluci neoznačoval za revoluci (*geming* 革命), ale za vnitřní chaos (*neiluan* 内乱; Hu Qiaomu 1993: 136). Tato formulace se v rezoluci nakonec objevila. Podobných diskuzí o tom, jaké termíny je vhodné použít a jakých je lepší se vyvarovat, se vedlo hned několik. Více se jim věnuje následující kapitola.

5.1.4. Diskuze čtyř tisíc

V září 1980 byla svolána schůze, které se zúčastnilo více než 5600 vysoce postavených kádrů. Později se jí bude přezdívat Diskuze čtyř tisíc (*Siqian ren taolun* 四千人讨论). Tato schůze byla do té doby největší diskuzí o Kulturní revoluci a Mao Zedongových chybách.

Diskutovalo se zde o mnoha zásadních problémech. Jedním z nich bylo, jak ohodnotit sedmnáct let předcházejících Kulturní revoluci. Staly se v tomto období chyby? Bylo více chyb, kterých se dopustil Mao Zedong nebo více těch, za které je zodpovědná strana jako celek? Ústředním tématem byly Mao Zedongovy chyby během sedmnácti let před Kulturní revolucí a to, jestli mají být v rezoluci zmíněny (Xiong Songce, Yuan Hu 2012). Deng Xiaoping v reakci na tyto debaty znovu zdůraznil potřebu vyváženého hodnocení. V rozhovorech se svými kolegy zmínil: „V žádném případě nemůžeme zahodit prapor Mao Zedongova myšlení, to bychom v praxi zavrhlí celou naši zářnou historii.“ (Deng Xiaoping 1984: 284)

Na Diskuzi čtyř tisíc také proběhla kritika Hua Guofenga. Byl zde kritizován například za schvalování teorie pokračující revoluce (*jixu geming* 继续革命) nebo principu dvě cokoli. Tato kritika se nejenom stala základem pro kritiku, která se objeví v konečné verzi rezoluce, ale také posloužila jako odůvodnění odvolání Hua Guofenga z jeho postu. V neposlední řadě bylo díky této kritice možné připojit k rezoluci výše zmíněnou pátou část, která se měla věnovat rozdrčení Bandy čtyř (Xiong Songce, Yuan Hu 2012).

5.2.Práce na rezoluci se chýlí ke konci

5.2.1. Souboj dvou Hu

Hu Yaobang a Hu Qiaomu představovali dvě soupeřící křídla reformní koalice, a proto měli každý na některé otázky týkající se obsahu rezoluce jiný názor. Tyto spory se projeví v únoru 1981 a později budou přezdívány jako „souboj dvou Hu“ (Baum 1996: 134). V únoru 1981 byla členům stálého výboru politbyra zaslána verze, která měla být prezentována na 6. plenárním zasedání 11. období ÚV. Hu Yaobangovi se tato verze zdála až příliš dlouhá a podrobná. Namítal, že vyvolá příliš mnoho neshod, a proto navrhl vytvoření svého týmu, který zpracuje jeho návrhy a připomínky. Na začátku března byla Hu Yaobangova verze návrhu hotová a zaslána Deng Xiaopingovi. Ten však tuto verzi zamítl (Xiong Songce, Yuan Hu 2012). Hu Yaobang obecně zastával větší stupeň přehodnocení historie než kterýkoliv soudobý vrcholný politik. V roce 1986 navrhnul například přehodnocení mnoha čítek, které probíhaly od 40. let. Hu byl později kritizován za přílišnou shovívavost k „buržoazní liberalizaci“ a byl odstraněn ze své funkce. Tato kritika se týkala mimo jiné i jeho názorů vůči stranické historii a kultuře (Barmé 1993: 265).

5.2.2. Poslední úpravy

Dokonce i necelé čtyři měsíce před vydáním měla rezoluce podle Deng Xiaopinga a Chen Yuna stále některé nedostatky. Deng kritizoval členy Malé skupiny za to, že v návrhu byla Kulturní revoluce odsouzena jako pohroma, během které se nestalo nic dobrého.

Zdůrazňoval, že „i v této době existovaly některé dobré fenomény“ a zmínil například úspěchy Číny v mezinárodní politice na počátku 70. let (Ibid.: 135). Nakonec tak byly v rezoluci zmíněny některé ekonomické, politické a vojenské úspěchy z doby Kulturní revoluce. Poslední velkou úpravou pak bylo přidání předmluvy, která popisovala historii strany před založením ČLR. Chen Yun (1995: 284) vznesl návrh na její přidání s tím, že „potvrzení Mao Zedongovy pozice v historii a zachování a rozvíjení Mao Zedongova myšlení tak bude mít komplexní základ.“ Návrh byl přijat, a tak byla k revoluci přidána tato předmluva dlouhá přes 3000 znaků. V této předmluvě je vyzdvíženo mnoho Maových úspěchů z období před založením ČLR.

5.2.3. Schválení rezoluce

19. května 1981 oznámil Deng Xiaoping rozšířené schůzi politbyra, že už s vydáním rezoluce není možné déle čekat. „Lidé uvnitř a vně strany čekají... svět také čeká.“ (Deng Xiaoping 1984: 291) Datum vydání rezoluce bylo stanoveno na 1. červenec 1981, na který připadalo šedesáté výročí založení KS Číny. Deng Liqun a Hu Qiaomu pokračovali s úpravami rezoluce až do předvečera zahájení 6. plenárního zasedání 11. období ÚV, které bylo k účelu zveřejnění rezoluce svoláno (Xiong Songce, Yuan Hu 2012). Přestože Deng Xiaoping původně požadoval, aby rezoluce nepřesáhla délku dvacet tisíc znaků, konečná verze jich obsahuje přes třicet pět tisíc. Deng Xiaoping byl však s konečnou verzí spokojený a zhodnotil ji takto: „Celkově myslím, že jde o dobrou rezoluci a dobrý návrh... vyvážené hodnocení... založené na faktech... myslím, že jsme byli pečliví a uvědomělí“ (Deng Xiaoping 1984: 292-293).

6. Další zajímavá zjištění týkající se rezoluce

6.1. Některé důležité události, které v rezoluci chybí

6.1.1. Kampaň tři podpory a dvě vojska

Jeden z nejdůležitějších aktérů Kulturní revoluce, o kterém se rezoluce mnoho nezmiňuje, je ČLOA. Richard Baum (1996: 136) však uvádí, že jeden z dřívějších návrhů rezoluce obsahoval část, která byla velmi kritická ke kampani tři podpory a dvě vojska (*sanzhi laingjun* 三支两军)⁴³, kterou ČLOA vedla v první polovině roku 1967. Cílem této kampaně bylo podporovat levičáky, dělníky a rolníky, poskytovat jim vojenský výcvik a vykonávat vojenskou kontrolu nad přidělenými oblastmi. Tato kampaň nakonec skončila mnoha nešťastnými excesy, při kterých zemřelo nespočet civilistů, a proto po skončení Kulturní revoluce museli důstojníci ČLOA provést sebekritiku (MacFarquhar, Schoenhals 2006: 177-179). Někteří z Dengových stoupenců zase označili tuto kampaň za pohromu. Deng Xiaoping se k hodnocení této kampaně vyjádřil dvakrát. Jednou ji označil za „užitečnou“, podruhé však zmínil, že „ubrala mnoho na prestiži ČLOA.“ V konečné verzi rezoluce se však neobjevuje ani pozitivní ani negativní hodnocení této kontroverzní kampaně. Richard Baum (1996: 136) to vysvětluje tak, že Deng pravděpodobně čelil velkému tlaku ze strany ČLOA a nechal se přesvědčit, aby se kritika této kampaně v rezoluci neobjevila.⁴⁴

Ač se v rezoluci o této kampani nakonec nehovoří, později v 80. letech se vedly debaty o její správnosti. V letech 1984 a 1985 proběhla na západě málo diskutovaná kampaň s cílem zcela popřít KR⁴⁵. Tato kampaň kritizovala kromě frakcionalismu, levicového radikalismu atd. i kampaň tři podpory a dvě vojska (Dittmer 1991: 34).

6.1.2. Kritika Peng Zhena ze strany pozdějších obětí Kulturní revoluce

Dalším bodem, který rezoluci činí neúplnou, je absence zmínky o některých okolnostech okolo sesazení stranického tajemníka pro Peking Peng Zhena. Ten byl spolu s Luo Ruiqingem, Lu Dingyím a Yang Shangkunem jednou z prvních obětí Kulturní revoluce. Peng Zhen byl levičáky spolupracujícími s Maem kritizován za to, že chránil svého podřízeného Wu Hana, autora hry Hai Ruiovo odvolání z úřadu (*Hai Rui ba guan* 海瑞罢

---

⁴³ Angl. the Three Supports and the Two Militaries.

⁴⁴ O složitém vztahu Deng Xiaopinga a ČLOA v době před vydáním rezoluce hovoří podrobněji MacFarquhar (1997: 329-331).

⁴⁵ Dittmer neuvádí přesný název této kampaně.

官). Hra byla alegorickou kritikou Maova útoku na Peng Dehuai během zasedání ÚV v Lushanu⁴⁶. Kritika Peng Zhena byla předzvěstí útoku na Liu Shaoqiho i počátku celé Kulturní revoluce. Na 11. plenárním zasedání konaném v srpnu roku 1966, kde byl Peng Zhen zbaven svých funkcí, byl i Liu Shaoqi odvolán z úřadu místo předsedy strany (Harding 1997: 164 - 174).

Rezoluce se k této události vyjadřuje pouze jednou:

(Článek 21)

1966 年 5 月中央政治局扩大会议和同年 8 月八届十一中全会的召开，是“文化大革命”全面发动的标志。这两次会议相继通过了《五一六通知》和《关于无产阶级文化大革命的决定》，对所谓“彭真、罗瑞卿、陆定一、杨尚昆反党集团”和对所谓“刘少奇、邓小平司令部”进行了错误的斗争...

Zasedání Politbyra ÚV v květnu 1966 a 11. plenární zasedání 8. období ÚV jsou body, kdy byla zcela spuštěna „Kulturní revoluce“. Na těchto dvou zasedáních byl přijat Oběžník 16. května a Rozhodnutí o Velké proletářské kulturní revoluci. Ty spustily chybný boj proti tzv. „Peng-Luo-Lu-Yangově protistranické klice“ a tzv. „Liu Shaoqimu a Deng Xiaopingovu ústředí“.

V tomto vyjádření je útok na tzv. „Peng-Luo-Lu-Yangovu protistranickou kliku“ dáván na stejnou roveň s útokem na Liu Shaoqiho a Deng Xiaopinga. Během kritiky Peng Zhena na počátku dubna 1966 však Deng Xiaoping otevřeně nebránil svého kolegu. Právě naopak Deng i Zhou Enlai se postavili proti němu, přestože věděli, jak moc je Peng důležitý pro Liu Shaoqiho. Sám Liu Shaoqi byl tou dobou v zahraničí, a tak nemohl Penga bránit (Hollingworth 1985: 121). Macfarquhar a Schoenhals (2006: 33) popisují situaci takto: „Peng se zoufale bránil jejich útoku a trval na tom, že nikdy nebyl ani nikdy nebude oponovat předsedovi Maovi. Ale s Zhouem a Dengem to nepohnulo. Prohlásili, že Pengovy chyby tvoří linii, která je v rozporu s Mao Zedongovým myšlením a oponuje předsedovi Maovi.“ Později se navíc i Liu Shaoqi o odstranění „Peng-Luo-Lu-Yangovy protistranické kliky“ vyjádřil jako o „velkém vítězství pro Mao Zedongovo myšlení“. V té době ještě Liu

---

⁴⁶ Na důležitém zasedání ÚV KS Číny, které proběhlo v srpnu 1959, se tehdejší ministr obrany Peng Dehuai odvážil kritizovat Mao Zedongovy vize Velkého skoku. Následkem toho byl Peng Dehuai nakonec odsouzen jako spiklenec a hlava protistranické skupiny (Bakešová 2003: 68-69).

Shaoqi ani Deng Xiaoping netušili, že se brzy právě oni stanou dalšími oběťmi Maových útoků (Ibid.: 38). Na samém počátku Kulturní revoluce tedy Deng Xiaoping, Zhou Enlai i Liu Shaoqi stáli v některých chvílích v opozici vůči Peng Zhenovi. Avšak v rezoluci o tomto není žádná zmínka. Všichni, kteří byli na počátku Kulturní revoluce Mao Zedongem kritizováni, jsou zde hodnoceni stejně.

6.2. Některé termíny použité v rezoluci, které byly předmětem debat

6.2.1. Jak nazvat Mao Zedongovy chyby?

Tvrdým oříškem pro autory rezoluce byla otázka, jak mají být Mao Zedongovy chyby z období Kulturní revoluce zohledněny v rámci Mao Zedongova myšlení. Jeden z návrhů zněl, že souhrnný název pro Mao Zedongovy teorie by neměl znít Mao Zedongovo myšlení (*Mao Zedong sixiang* 毛泽东思想), ale měl by se nazývat myšlení Mao Zedonga (*Mao Zedong de sixiang* 毛泽东的思想). Kdyby byl použit tento termín, mohl by zahrnovat nejen ty správné teorie, ale i ty chybné (Xiong Songce, Yuan Hu 2012). Mao Zedongovo myšlení je totiž ucelený systém teorií, o který se opírala legitimita strany, a tudíž nemohlo obsahovat žádné chybné myšlenky. Naopak termín myšlení Mao Zedonga žádným uceleným systémem není a může zahrnovat kterékoliv teorie, jejichž autorem Mao Zedong. Tedy i ty chybné. Tento návrh však nakonec nebyl přijat a v rezoluci se termín neobjevuje.

Hu Qiaomu zase navrhoval oddělení Mao Zedongova pozdního myšlení (*Mao Zedong wanqi sixiang* 毛泽东晚期思想), které by bylo považováno za chybné, od Mao Zedongova myšlení (*Mao Zedong sixiang* 毛泽东思想), které bylo správné. Tento návrh byl však po dlouhých debatách také zamítnut s tím, že by bylo složité Mao Zedongovy skutky takto oddělit. Jiní oponovali, že by tak muselo existovat i Mao Zedongovo rané (*zaoqi* 早期) nebo střední (*zhongqi* 中期) myšlení. Padla také námitka, že Mao Zedong měl ve svých pozdních letech i správné teorie a nastal tedy problém, jestli by tyto správné teorie také patřily do pozdního myšlení. Nakonec se ujal termín levicové chyby (*zuoqing cuowu* “左” 倾错误), které byly jasně odděleny od Mao Zedongova myšlení. Toto rozdělení je použito i v rezoluci (Deng Liqun 1986: 53-54). Přestože se neujal termín pozdní Mao Zedongovo myšlení, v rezoluci se objevuje termín „chyby, kterých se soudruh Mao Zedong dopustil v pozdních letech“ (*Mao Zedong tongzhi wannian suofande cuowu* 毛泽东同志晚年所犯的 错误).

6.2.2. Problém termínu linie

Během přípravy návrhu rezoluce se vedly také debaty o používání slova linie (*luxian* 路线) v negativních kontextech jako např. souboj dvou linií (*luxian douzheng* 路线斗争) nebo chybná linie (*cuowu de luxian* 错误的路线). Například Hu Qiaomu namítal, že tyto termíny byly v historii KS Číny používány nesprávně a v mnoha odlišných kontextech. Prohlásil, že „jejich použití bylo stále více svatosvaté“ a „ublížilo nevím kolika soudruhům“ (Hu Qiaomu 1993: 153-154). Narážel na problém, že se původně v čínské historiografii používalo rozdělení na deset chybných linií⁴⁷, které se během historie strany objevily. Deng Liqun (1986: 36) považoval použití tohoto termínu za neodpovídající realitě. Tvrdil, že časté používání těchto termínů je „až příliš velké zjednodušení... které by zabránilo dokončit úkol zkoumání stranické historie“. S tímto názorem souhlasil i Deng Xiaoping (1984: 293-294). Mezi těmi, kteří byli považováni za tvůrce chybné linie, byli například i Peng Dehuai nebo Liu Shaoqi, kteří byli po skončení Kulturní revoluce rehabilitováni. Bylo tedy přirozené, že používání termínu linie muselo projít určitou změnou.

V souvislosti s chybnými liniemi se původně hovořilo také o tom, jestli má být Kulturní revoluce nazvána jedenáctým soubojem dvou linií. Deng Xiaoping však použití tohoto termínu odmítl s odůvodněním, že Kulturní revoluce překonává starý koncept chybné linie. Deng také zastával názor, že termín linie nebo hlavní linie (*zong luxian* 总路线) je možné dále používat v pozitivním slova smyslu, jako například: „...čtyři modernizace jsou naší hlavní linií v nové éře.“ (Deng Xiaoping 1984: 293-294)

Nakonec se tedy v rezoluci termín linie v negativním slova smyslu neobjevuje vůbec.

V pozitivním slova smyslu je však používán velmi hojně.

---

⁴⁷ Těchto deset chybných linií (*shici cuowu luxian* 十次错误路线) souviselo s kritikou následujících osob: 1. Chen Duxiu, 2. Li Lisan, 3. Qu Qiubai, 4. Luo Zhanglong, 5. Zhang Guotao, 6. Wang Ming, 7. Gao Gang a Rao Shushi, 8. Peng Dehuai, 9. Liu Shaoqi, 10. Lin Biao.

7. Vnímání Kulturní revoluce v dnešní Číně

7.1. Rozdílné vnímání Kulturní revoluce ve společnosti

Od ohodnocení Maa a Kulturní revoluce v roce 1981 se oficiální ideologie držela kurzu, jaký byl nastaven rezolucí (Dirlik 2012: 22). V historické rekonstrukci, kterou oficiální ideologie nabízí, tvoří socialismus s čínskými rysy (*Zhongguo tese shehui zhuyi* 中国特色社会主义) druhou fázi vývoje čínského marxismu. První fází byla Nová demokracie (*xin minzhuzhuyi* 新民主主义), kterou razil Mao Zedong. Mezi těmito dvěma fázemi proběhla Kulturní revoluce, která je považována za neúspěšnou (Ibid.: 19). I přes existenci silné oficiální ideologie existují v Číně dva protikladné proudy, které zaujímají odlišná stanoviska na mnoho důležitých otázek dnešní Číny. Jedná se o liberální proud (*ziyou zhuyi* 自由主义) a novou levici (*xin zuo* 新左)⁴⁸ (Xu Youyu 2003: 6). Jednou z hlavních příčin jejich sváru je i odlišný názor na Mao Zedonga a Kulturní revoluci (Ibid.: 9).

7.1.1. Kritika Kulturní revoluce ze strany liberálů

Liberálové zaujímají vůči Mao Zedongovi silně kritický názor. Uznávají, že sice velmi přispěl k úspěchu čínské revoluce, ale zdůrazňují, že se během své vlády dopustil i chyb. Nejvíce pak kritika dopadá na Maovo spuštění Kulturní revoluce (Xiao Yanzhong 2010: 277). V dobách částečné liberalizace vycházely mnohé polo-oficiální historie, které se větší či menší mírou odchylovaly od oficiálního proudu (Bonnin 2007: 54). V dobách utužení se naopak úřady více snažily zabránit vzniku těchto historií a bránili tak dalšímu narušení této „zakázané oblasti“ Kulturní revoluce (Ibid.: 58). O těch, kdo stáli za vznikem těchto polo-oficiálních historií se také často hovořilo jako o tzv. ztracené generaci (*shiluo de yi dai* 失落的一代)⁴⁹. Mnozí z nich jsou bývalými příslušníky Rudých gard nebo vzdělané mládeže, která byla během prvních tří let Kulturní revoluce (*san nian wenge* 三年文革) nuceně přesunuta na venkov, aby byla místními rolníky převychována (Ibid.: 59). Jejich názory tak formují tyto převážně negativní vzpomínky. Důležitým cílem ztracené generace je zachovat právě tyto vzpomínky a zkušenosti z Kulturní revoluce i pro další

---

⁴⁸ Xiao Yanzhong (2010: 273) používá termín nové levicové křídlo (*xin zuo yi* 新左翼). Někde také označováno jako nová levicová škola (*xin zuopai* 新左派).

⁴⁹ Jejimi představiteli jsou například liberální badatel Xu Youyu nebo Wu Wenguang autor dokumentu 1966: *My time in the Red Guards* (Wode 1963 我的 1963).

pokolení. Tímto se však dostávají do konfliktu s rezolucí, jejímž hlavním posláním bylo zcela uzavřít debatu na toto téma (Ibid.: 58).

7.1.2. Nostalgie nové levice

Mnoho teorií hlásících se k nové levici vychází z neomaoismu, a proto je jejich základem ostražitost vůči globalizaci nebo mezinárodní tržní ekonomice (Xiao Yanzhong 2010: 281). Její zastánci, ovlivnění vzestupem sociální nerovnosti v čínské společnosti a v posledních letech také zpomalujícím se ekonomickým růstem, často vidí Kulturní revoluci jako alternativu k tržnímu hospodářství (Weigelin-Schwiedrzik 2016: 749). Podle jejich názoru nebyl neúspěch Kulturní revoluce způsoben primárně chybami v Mao Zedongově strategii, ale excesy násilí, za které jsou zodpovědní Deng Xiaoping a Liu Shaoqi (Ibid.: 735). Jak uvádí Bonnin (2007: 62), jedním z projevů jejich vztahu ke Kulturní revoluci je také jakási nekritická nostalgie. Její projevy můžeme vidět například v pořádání výstav předmětů a fotografií souvisejících s Kulturní revolucí nebo také v otevření mnohých restaurací s motivy Kulturní revoluce (Bonnin 2007: 62). Nová levice se tímto staví do opozice proti úplnému zavržení Kulturní revoluce (*quanpan fouding wenhua da geming* 全盘否定文化大革命), které razí rezoluce (Weigelin-Schwiedrzik 2016: 735).

7.1.3. Selhání rezoluce

Jak liberální proud, tak nová levice se více či méně odchylují od oficiálního hodnocení Kulturní revoluce. Existence těchto odlišných názorových postojů v čínské společnosti ukazuje na neúspěch rezoluce, která selhala ve vytvoření univerzální definice Kulturní revoluce, se kterou by souhlasily všechny strany (Weigelin-Schwiedrzik 2016: 746). Tento problém se promítá i do současné čínské politiky. Jak přesně s ní souvisí se pokusím ukázat na příkladu 50. výročí spuštění Kulturní revoluce.

7.2. Situace okolo 50. výročí spuštění Kulturní revoluce

I v dnešní čínské společnosti existuje rozdílné vnímání Kulturní revoluce, cílem strany je však tyto odlišné názory potlačovat. Vláda již dnes není tolik otevřená diskuzi o tomto období, jako byla na konci sedmdesátých a v osmdesátých letech (Hunt, Shen 2016). Příkladem může být padesáté výročí vydání Oběžníku z 16. května, který je v Číně

považován za spouštěcí moment Kulturní revoluce. Výročí připadlo na 16. května roku 2016. Přesto, že čínští vrcholní představitelé si jinak velmi potrpí na oslavy všemožných výročí a slavných dnů, během tohoto významného dne nebyly naplánovány žádné oficiální události (BBC 2016). Jak uvádí Kerry Brown (2016), čínští vůdcové se nestaví proti diskuzi o Kulturní revoluci ani tak z důvodu, že by vůči ní cítili nenávist nebo hořkost, ale důvodem je spíše pocit ztráty tváře, kterou vzpomínka na Kulturní revoluci ve většině Číňanů vyvolává.

Výjimkou není ani prezident Xi Jinping, který ostražitě hlídá všechny, kdo by se snažili využít tohoto výročí k připomínání některých nepříjemných faktů. Xi Jinpingovi dělá starosti především role, kterou v Kulturní revoluci sehrál Mao Zedong (Phillips 2016). Jak prohlásil MacFarquhar: „Poslední věcí, kterou Xi Jinping potřebuje je vytahovat na světlo cokoli, co má něco společného s Kulturní revolucí, protože by to nevyhnutelně ovlivnilo Maovu reputaci“ (Ibid.).

Nakonec se však k překvapení mnoha západních médií na webech dvou ústředních periodik objevily články (v čínštině), které se k tomuto významnému výročí vyjadřovaly. Oba vyšly 17. května 2016, tedy den po výročí. První z článků nese název „Poučit se z historie napomáhá postupu vpřed“ (*Yi shi wei jian shi weile geng hao qianjin* 以史为鉴是为了更好前进) a vyšel Lidovém deníku (*Renmin ribao* 人民日报)⁵⁰. Podle Buckleyho (2016b) jde o nejdůležitější oficiální komentář k této události. Ve stejný den, kdy vyšla jeho internetová verze, se článek objevil také v tištěné verzi Lidového deníku. Druhou výjimkou je článek s názvem „Kulturní revoluce již byla zcela zavržena“ (*Wenge "yibei chedi fouding* "文革"已被彻底否定), který vyšel v Global Times (*Huanqiu shibao* 环球时报).

Lidový deník vychází v mnoha různých jazycích a byl založen roku 1948. Je známý jako hlásná trouba KS Číny. Global Times byl založený v roce 1993 a jeho anglická verze funguje od roku 2009. Má ve zvyku psát otevřeněji než ostatní státní média. Funguje nicméně pod dohledem Lidového deníku.

---

⁵⁰ První dvě třetiny tohoto článku byly přeložena do angličtiny a otištěny v článku, který se objevil na webu NY Times 17. května 2016. Dostupné zde: <https://www.nytimes.com/2016/05/18/world/asia/cultural-revolution-peoples-daily-commentary.html>.

Co se týče článku v Lidovém deníku první dvě třetiny jsou tvořeny shrnutím hodnocení Kulturní revoluce, které se objevilo v rezoluci, a jeho potvrzením. Poslední odstavec pak povzbuzuje k následování Xi Jinpinga a jeho politiky. Článek v Global Times je postavený zhruba podobně, nicméně lze říci, že se více věnoval samotné Kulturní revoluci. Chvála současných politik zde nebyla tak výrazná.

Níže se pokusím vybrat nejdůležitější vyjádření, které se v těchto článcích objevily a zasadit je do kontextu momentální situace v čínské politice.

7.2.1. Hodnocení, které se objevilo v rezoluci je autoritativní a vědecké

Nejdůležitějším poselstvím je v obou článcích potvrzení toho hodnocení Kulturní revoluce, které se objevilo v rezoluci. Tím je potvrzena teze, že Kulturní revoluce je uzavřenou kapitolou, ke které se již není nutné vracet.

Jak jsem již popsal výše, v čínské společnosti existuje liberální názorový proud, který má snahu znovu otevírat otázku kritiky Kulturní revoluce. Pro Xi Jinpinga je však vztah společnosti k Mao Zedongovi velmi důležitý, a proto má obavu, že liberálové by mohli použít vzpomínky na hrůzy Kulturní revoluce k úplnému odmítnutí Maova odkazu. To by ohrozilo legitimitu strany. Důkazem snah Xi Jinpinga uchránit pozitivní obraz Mao Zedongova období je například boj proti „historickému nihilismu“⁵¹, který Xi propagoval. Historickým nihilismem nazval pokusy očernit dřívější období vlády KS Číny v kontrastu s prosperitou, která nastala od počátku období reforem (The Economist 2016b). Strana pod vedením Xi Jinpinga se tedy z jasných důvodů snaží vymýtit příliš hlasitou kritiku Kulturní revoluce.

Co se týče extrémně levicových názorů, které dobu vlády Mao Zedonga naopak opěvují, ty také nejsou pro Xi Jinpinga přijatelné. Jak popisuje MacFarquhar, jeho zastánci by se nejraději vrátili zpátky k „fundamentálnímu levičáctví, s jeho školami a komunami“ (Gao 2016). Toto je v naprostém rozporu s dnešní čínskou politikou.

Názorové proudy, které se odchyľují od oficiální ideové linie, jsou pro Xi Jinpinga a KS Číny nežádoucí. Následující výňatky z článků potvrzují oficiální hodnocení, které nabídla rezoluce, a tím se proti takovýmto odlišným názorům vymezují.

---

⁵¹ Více informací o této kampani například v The Economist (2016a).

Lidový deník:

这个决议对“文革”的政治定性和原因分析，经受住了实践的检验、人民的检验和历史的检验，具有不可动摇的科学性和权威性。

Tato rezoluce určila politickou povahu „Kulturní revoluce“ a poskytla analýzu důvodů (jejího vypuknutí). Přestála zkoušku praxí, zkoušku lidu i zkoušku historie. Má neotřesitelnou vědeckost a autoritu.

Global Times:

中共中央 1981 年《关于建国以来党的若干历史问题的决议》，对“文革”作出彻底否定的权威定性，从那时起，几代中共领导人都坚定维持了《决议》的结论，党的所有正式文献也都未出现过任何异议。

Rezoluce o některých otázkách stranické historie od založení ČLR přijatá ÚV v roce 1981 autoritativně určila povahu Kulturní revoluce a zcela ji zavrhl. Od té doby několik generací vedoucích představitelů ÚV zachovalo závěry rezoluce a ani v oficiálních stranických dokumentech se neobjevily žádné odlišné názory.

Článek publikovaný v Global Times navíc také okomentoval existenci některých názorů, které jsou v rozporu s oficiální stranickou linií. Jejich vliv ohodnotil jako příliš malý, protože se nevěnují palčivým problémům současnosti.

舆论场变得开放后，各种各样的声音一直都存在，这样的多元化在互联网时代表现得更为显著。而“文革”发动 50 周年又是一个“难得的命题”，网上出现了一些不正确的观点，也不足为怪。这些声音虽然有的调门不算低，但它脱离了中国人的现实关切，终究掀不起大浪。

Poté, co se veřejné mínění stalo více otevřeným, existuje mnoho různých názorů a tato různorodost je v době internetu ještě více markantní. Protože padesáté výročí spuštění Kulturní revoluce je pro některé vítaným tématem, není nijak překvapující, že se na internetu objevilo mnoho nesprávných postojů. Přestože

jsou tyto názory dosti slyšet, odcizily se reálným zájmům dnešních Číňanů, a nakonec nebyly schopny vyvolat větší odezvu.

7.2.2. Xi Jinping potřebuje stabilitu, odmítá zmatek Kulturní revoluce

Jednou z nejvýraznějších kampaní Xi Jinpingovy vlády je protikorupční kampaň. Protikorupční kampaň namířená proti tygrům i mouchám⁵² vzbudila mezi západními badateli obrovský zájem a je jimi hodnocena z mnoha různých úhlů pohledu.⁵³ Je pravděpodobné, že se jedná o spojení politické čistky a upřímného pokusu zbavit stranu korupce, která kazí její obraz mezi veřejností (Qiang 2017: 122, Wedeman 2017: 41). Protikorupční kampaň je také některými aspekty přirovnávána ke Kulturní revoluci⁵⁴, je však zřejmé, že Xi jejím myšlenkám nakloněn není. MacFarquhar vysvětluje, že i když jsou některé praktiky a cíle podobné, nejde o stejnou situaci. Namítá, že kdyby Xi Jinping pro dosažení svých politických cílů vyvolal takový chaos, jaký existoval během Kulturní revoluce, skončil by velmi rychle ve svém úřadě. MacFarquhar také zdůraznil odlišnost povah obou vůdců. Xi Jinping má rád všechny záležitosti pevně ve svých rukou. Naopak Mao opravdu věřil, že když uvolní sílu mas, které budou následovat jeho teorií, bude dosaženo pozitivního výsledku (Gao 2016). Také samotné odstraňování Xi Jinpingových protivníků je ve své podstatě jiné, než tomu bylo za Kulturní revoluce. I přesto, že Xi také napadá své nepřátele ve straně, činí tak útokem shora. Tedy pomocí stranického aparátu. Naopak tomu bylo během Kulturní revoluce, kdy byli Maovi nepřátelé sesazeni útokem zdola. Tedy za pomoci mas (The Economist 2016b).

Je zde tedy značný rozdíl mezi praktikami Xi Jinpinga a obdobím Kulturní revoluce. Xi Jinping potřebuje jednotnou a silnou Čínu a vůči chaosu podobnému Kulturní revoluci je zcela v opozici. Stejně tak i v následujících výňatcích je jakékoli opakování Kulturní revoluce odmítnuto.

---

⁵² Tygři (*laohu* 老虎) zde odkazují k vysoce postaveným hodnostářům a mouchy (*cangying* 苍蝇) k nižším úředníkům (Wedeman 2017: 37).

⁵³ Podrobněji o různých názorech na tuto kampaň hovoří Qiang Fang (2017: 117).

⁵⁴ Více k tomuto srovnání například ve článku Xu Youyu (2016).

Lidový deník:

...不会也决不允许“文革”这样的错误重演。

...již nikdy nebude dovoleno, aby se taková chyba jakou byla Kulturní revoluce opakovala, a také se opakovat nebude.

Global Times:

我们早就对“文革”说拜拜了，今天可以再说一遍，“文革”不能也不会卷土重来。

Kulturní revoluci jsme již dávno řekli sbohem a dnes to můžeme říci znovu.

Kulturní revoluce se již nesmí a nebude nikdy opakovat.

7.2.3. Mao za Kulturní revoluci vlastně ani tak nemohl

Xi Jinping je známý svým napodobováním některých rysů Mao Zedongovy vlády. Kromě výše zmíněné protikorupční kampaně mezi ně patří také budování kultu osobnosti. Kult osobnosti je však u obou vůdců tvořen jiným způsobem. Mao Zedongův kult osobnosti byl budován hlavně pomocí předmětů jako odznaky s jeho podobiznou nebo soch a také pomocí textů z jeho pera, které byly na počátku Kulturní revoluce shrnuty do podoby známé Rudé knížky (Hubbert 2006: 148). Oblíbené byly také oslavné revoluční písně, kde byl Mao často zmiňován. Xi Jinping má v dnešní době možnost kromě těchto ověřených metod využít i moderní masová média. Sledujeme-li, jak je Xi Jinping v čínských médiích prezentován, výrazné je zobrazení jeho sportovních koníčků, jako například tenis či plavání nebo vyobrazení jeho harmonického vztahu s manželkou Peng Liyuan (Luqiu 2016: 296 – 298). Toto je oproti Mao Zedongovu kultu osobnosti novinkou. I přes tyto odlišnosti v použitých metodách je u Xi Jinpinga patrná tendence budovat kult osobnosti podobný tomu Mao Zedongovu.

Další charakteristickou Maovou metodou, kterou v posledních letech pozorujeme i u Xi Jinpinga, je snaha koncentrovat ve svých rukou co největší moc. Snaží se toho dosáhnout

mimo jiné i shromažďováním mnoha různých postů.⁵⁵ Například na stranickém setkání na podzim 2016 byl Xi Jinpingovi přidělen titul ústředního vedoucího strany (*hexin lingdaoren* 核心领导人; Buckley 2016a). Tento termín, který původně zavedl Deng Xiaoping⁵⁶, přiblížil Xi Jinpingovu roli blíže té, kterou kdysi zastával Mao Zedong (Luqiu 2016: 293 – 294). Je však nutno dodat, že Mao Zedongova moc se neopírala o konkrétní pozice, které zastával. Pro Maa bylo spíše důležité jeho postavení ve vedení strany a také vztahy s jednotlivými straníky a složkami státní správy (Teiwes 1984: 24). Snahu o hromadění moci ve svých rukou můžeme vidět jak u Mao Zedonga tak u Xi Jinpinga a oba vůdcové se tímto vzdalují principu kolektivního vedení, který zdůrazňoval Deng Xiaoping (The Economist 2016b).

Je tedy zřetelné, že pozitivní vztah Číňanů k Mao Zedongovi je i pro Xi Jinpinga velmi důležitý. Od doby, kdy nastoupil do své funkce, Xi Jinping podporuje Maův obraz otce zakladatele a atmosféra během 50. výročí Kulturní revoluce to viditelně odrážela (Buckley 2016b). Článek z Global Times připomněl mimo jiné i prominentní viníky Kulturní revoluce Lin Biao a Bandu čtyř. To, že na ně byla v rezoluci svalena všechna vina, de facto očišťovalo velkou část Mao Zedongovy viny. Proto je tato zmínka o nich velmi důležitá pro zachování Maova obrazu.

党在上世纪八十年代带领全国人民，在思想上、组织上、法律上已经对“文革”做了深刻反思，对林彪、“四人帮”反党集团案主犯进行公开审判，既清算了他们的罪行，也教育了更多的人。

Strana v osmdesátých letech minulého století vedla čínský lid k hluboké reflexi období Kulturní revoluce, a to po stránce teoretické, organizační i právní. Vynesla veřejný verdikt o hlavních vinících v případě Lin Biao a protistranické kliky Bandy čtyř a také vyjmenovala všechna jejich provinění. Tímto poučila mnoho dalších lidí.

---

⁵⁵ Podrobněji o tématu postů, které nově drží Xi Jinping hovoří Hernández (2017).

⁵⁶ Tento termín poprvé zazněl v Deng Xiaopingově proslovu z června 1989 (Luqiu 2016: 293 – 294).

8. Závěr

Po smrti Mao Zedonga existovaly uvnitř KS různé frakce, které se snažily získat kontrolu nad vládou v Číně. Ač měly tyto frakce rozdílné názory na budoucí směřování a uspořádání země, všechny potřebovaly udržet prestiž Mao Zedonga jako symbolu revoluce, aby potvrdily mandát KS na vládu v Číně i po jeho smrti. Poté, co se Deng Xiaoping vyprofiloval jako budoucí vůdce strany, potýkal se s rozporem, který byl pro skupinu vrcholných straníků kritizovaných za Kulturní revoluce charakteristický. Tento rozpor spočíval v tom, že na jednu stranu Deng Xiaoping potřeboval, aby byl Mao Zedong kritizován za některá svá rozhodnutí a metody (hlavně vyvolání Kulturní revoluce a koncentrování moci do svých rukou), ale zároveň potřeboval i autoritu plynoucí z jeho image národního hrdiny. Bylo tedy nutné vytvořit hodnocení, ve kterém by chvála a kritika Mao Zedonga byly přítomny v tom správném poměru, a které by se (nejlépe navždy) vypořádalo s některými nepříjemnými událostmi historie. Takovým hodnocením se měla stát rezoluce o některých otázkách historie strany od založení ČLR, která byla po složitém procesu sestavování a mnoha změnách v červnu 1981 definitivně přijata stranickým sjezdem.

V rezoluci je Mao Zedong nejvíce kritizován za spuštění Kulturní revoluce, která je zde zcela odsouzena. Podle uvedeného hodnocení Kulturní revoluce vznikla hlavně kvůli Maovu arogantnímu a svévolnému chování a také kvůli jeho utkvělé představě, že některé politiky směřující blíže k tržnímu hospodářství jsou součástí buržoazního spiknutí, které přímo ohrožuje čínskou revoluci. Mao je sice v rezoluci uveden jako hlavní strůjce tzv. deseti let pohrom, na druhou stranu je zde jeho vina zlehčena tvrzením, že za ty největší škody je zodpovědná Banda čtyř a Lin Biao, kteří využili Maových chyb k dosažení vlastních politických cílů. Co se týče ostatních období Mao Zedongova působení, je hodnocen velmi pozitivně. Obzvláště je vyzdvížena jeho role v porážce Kuomintangu a řízení strany během éry všeobecné stabilizace země a ekonomických úspěchů, kterých bylo dosaženo během prvních několika let po založení ČLR.

Součástí Deng Xiaopingovy snahy o využití Mao Zedonga jako pilíře legitimacy vlády KS nad Čínou, bylo vytvoření nové definice Mao Zedongova myšlení, které mělo i nadále zůstat základem čínské státní ideologie. Mao Zedong a Mao Zedongovo myšlení byly odděleny v procesu, který Robinson (1988: 354) nazývá institucionalizací Mao Zedongova myšlení. Tento proces má dvě hlavní složky. První z nich je vyjmutí chybných teorií ze

souboru Mao Zedongova myšlení, druhou z nich je zdůraznění těch myšlenek, které byly důležité pro zavádění Deng Xiaopingovy politiky. V rezoluci také zaznělo velmi důležité tvrzení, v němž již Mao Zedongovo myšlení není označeno jako produkt jednoho mozku, ale za kolektivní výtvar strany, ve které měl Mao Zedong vedoucí roli. Mao Zedongovo myšlení tak oficiálně přestalo být spjata pouze s jeho osobou, ale podíl na něm získaly všechny stranické špičky.

Kromě otázky Mao Zedonga a Kulturní revoluce se musel Deng Xiaoping a jeho spojenci vypořádat také s kritikou jich samotných ze strany Mao Zedonga a krajní levice. V této souvislosti jsem uvedl příklad rehabilitace incidentu na Náměstí nebeského klidu, která byla zároveň i potvrzením rehabilitace Deng Xiaopinga.

Při zkoumání rezoluce jsem si také povšimnul některých témat, jichž se tvůrci dokumentu pravděpodobně úmyslně vyhnuli. V práci uvádím dva příklady. První se týká absence kritiky úlohy ČLOA v Kulturní revoluci, druhý zamlčení kritiky prvních obětí Kulturní revoluce ze strany Deng Xiaopinga a dalších vrcholných politiků, kteří se později sami stali oběťmi. Dále v práci také uvádím dva příklady termínů, o jejichž podobě se v době sestavování rezoluce vedly diskuze. První z nich souvisí s procesem oddělování Maových chybných teorií od Mao Zedongova myšlení, při kterém se vedly spory o tom, jak tyto chyby nazvat. Druhým je termín chybná linie, který se právě v době psaní rezoluce přestal oficiálně používat. Všechny výše zmíněné příklady pomáhají čtenáři lépe pochopit, jak rezoluce pracuje s informacemi, a jakým způsobem se snaží dosáhnout svých cílů.

Pokud jde o snahu rezoluce nadobro zastavit debatu o Kulturní revoluci, lze konstatovat, že se jí nepodařilo dosáhnout kýženého výsledku. I přes usilovnou snahu strany zabránit debatám o správnosti Kulturní revoluce ve společnosti vznikly mnohé názory, které se více či méně liší od oficiální linie. Nejvýraznější z nich jsou liberální proud a radikálně levicový proud. Tento trend lze pozorovat i při analýze reakcí oficiálních čínských médiích během padesátého výročí spuštění Kulturní revoluce na jaře 2016. V těchto reakcích je vidět jasná tendence potvrzování oficiálního stanoviska a bagatelizace názorů, které od tohoto stanoviska odlišují.

Při analýze výše zmíněných reakcí oficiálních médií jsem také vypožadoval jistou dvojakost ve vztahu prezidenta Xi Jinpinga ke svému předchůdci Mao Zedongovi, ne nepodobnou komplikovanému vztahu, který k němu měl Deng Xiaoping. Stejně jako Deng Xiaoping, i Xi Jinping potřebuje Mao Zedonga pro upevnění své pozice, ale zároveň se

musí i nadále vymezovat vůči Kulturní revoluci, jakožto synonymu anarchie a rozvratu. Konkrétně jsou pro současného prezidenta charakteristické některé metody, které byly vlastní i Maovi. Jedná se například o aktivní budování kultu osobnosti nebo snahu shromáždit ve svých rukou co největší moc. Právě z tohoto důvodu se Xi Jinping musí vyvarovat silnější kritice Mao Zedonga.

9. Zdroje

9.1. Prameny

Deng Liqun. (1986). „Answers to Questions Concerning the „Resolution on certain questions in the history of our party since the founding of the People’s Republic of China“. *Chinese Law and Government* 19: 12 – 53.

Deng Xiaoping [邓小平]. (1984). *Selected works of Deng Xiaoping (1975-1982)*. Beijing: Foreign Languages Press.

Hu Qiaomu [胡乔木]. (1993). *Hu Qiaomu wenji di er juan*. Beijing: Renmin chubanshe.

Chen Yun [陈云]. (1995). *Chen Yun wenxuan disan juan*. Beijing: Renmin chubanshe.

„Resolution on certain questions in the history of our party since the founding of the People’s Republic of China“. (1981). Beijing: Foreign Languages Press.

Zhonggong zhongyang wenxian yanjiushi [中共中央文献研究室]. (1991). „Guanyu jianguo yilai dang de ruogan lishi wenti de jueyi zhushi ben“. Beijing: Renmin chubanshe

Ren Ping. [任平] (2016) „Yi shi wei jian shi weile geng hao qianjin“. *Renmin ribao* [online], 17. 5. 2016. Dostupné na <http://opinion.people.com.cn/n1/2016/0517/c1003-28355143.html> (navštíveno 15. 10. 2017).

Shan Renping. [单仁平] (2016) „Wenge yi bei chedi fouding“. *Huanqiu shibao* [online], 17. 5. 2016. Dostupné na <http://opinion.huanqiu.com/shanrenping/2016-05/8937703.html> (navštíveno 15. 10. 2017).

9.2. Sekundární literatura

Bakešová, Ivana (2003) Čína ve XX. Století – 2. díl. Olomouc: Univerzita Palackého.

Barmé, Geremie. (1993). „History for Masses“. In J. Unger (ed), *Using the past to serve the present: historiography and politics in contemporary China*. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, 260 – 286.

Baum, Richard. (1996). *Burying Mao: Chinese politics in the age of Deng Xiaoping*. Princeton, N.J: Princeton University Press.

Bonnin, Michel. (2007) “The Threatened History and Collective Memory of the Cultural Revolution’s Lost Generatio”. *China Perspectives* 2007.4: 52-64.

Brown, Kerry. „The Cultural Revolution: An Anniversary Steeped in Embarrassment“. *The Diplomat* [online], 16. 4. 2016. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2016/04/the-cultural-revolution-an-anniversary-steeped-in-embarrassment/> (navštíveno 15. 10. 2017)

Buckley, Chris. „Chinese Newspaper Breaks Silence on Cultural Revolution“. *The New York Times* [online], 16. 5. 2016. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2016/05/17/world/asia/china-cultural-revolution.html> (navštíveno 15. 10. 2017)

Buckley, Chris. „Xi Jinping Is China’s ‘Core’ Leader: Here’s What It Means“. *The New York Times* [online], 30. 10. 2016. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2016/10/31/world/asia/china-xi-jinping-communist-party.html> (navštíveno 29. 10. 2017)

Dirlik, Arif. (2012) “Mao Zedong in Contemporary Chinese Official Discourse and History”. *China Perspectives* 2012.2: 17-27.

Dittmer, L. (1991). „Learning from Trauma: The Cultural Revolution in Post-Mao Politics“. In W. Joseph, Ch. Wong and D. Zweig (eds), *New Perspectives on the Cultural Revolution*, Cambridge, MA: Harvard University Press, 19 – 41.

Frederick C. Teiwes and Warren Sun (2008). *The end of the Maoist era: Chinese politics during the twilight of the Cultural Revolution, 1972-1976*. Armonk, N.Y: M.E. Sharpe.

Gao, Helen. „Q. and A.: Roderick MacFarquhar on the Cultural Revolution and China Today“. *The New York Times* [online], 3. 5. 2016. Dostupné na: https://www.nytimes.com/2016/05/04/world/asia/china-cultural-revolution-macfarquhar.html?_r=0 (navštíveno 15. 10. 2017)

Goodman, David S. G. (1981). „The Sixth Plenum of the 11th Central Committee of the CCP: Look Back in Anger?“. *The China Quarterly* 87: 518-527.

Harding, H. (1997). „The Chinese State in Crisis, 1966 - 1969“. In MacFarquhar, R. (ed), *The Politics of China: the eras of Mao and Deng*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press. 147 – 245.

Hernández, Javier C. „China’s ‘Chairman of Everything’: Behind Xi Jinping’s Many Titles“. *The New York Times* [online], 25. 10. 2017. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2017/10/25/world/asia/china-xi-jinping-titles-chairman.html> (navštíveno 29. 10. 2017)

- Hollingworth, Clare. (1985). *Mao and the men against him*. - ed. London: J. Cape.
- Hsü, Immanuel C. Y. (1982) *China without Mao: the search for a new order*. Oxford: Oxford University Press.
- Hubbert, Jennifer. (2006). (Re)collecting Mao: Memory and Fetish in Contemporary China. *American Ethnologist* 33.2: 145–161.
- Hunt, Katie a Shen, Lu. „China: State media break silence on Cultural Revolution anniversary“. *CCN* [online], 17. 5. 2016. Dostupné na: <http://edition.cnn.com/2016/05/17/asia/chinese-media-cultural-revolution-break-silence/index.html> (navštíveno 15. 10. 2017)
- Chen, Jianfu (2016). *Chinese law: context and transformation*. Boston: Brill Nijhoff.
- Luqiu, Luwei Rose. (2016) “The Reappearance of the Cult of Personality in China”. *East Asia* 33.4: 289–307
- MacFarquhar, R a Schoenhals, M. (2006). *Mao's Last Revolution*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press.
- MacFarquhar, R. (1997). „The Succession to Mao and the End of Maoism, 1969 - 1982“. In MacFarquhar, R. (ed), *The Politics of China: the eras of Mao and Deng*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 246 – 336.
- Phillips, Tom. „China marks 50 years since Cultural Revolution with silence“. *The Guardian* [online], 16. 5. 2016. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2016/may/16/china-marks-50-years-since-cultural-revolution-with-silence> (navštíveno 15. 10. 2017)
- Qiang, Fang. (2017) “Xi Jinping’s Anticorruption Campaign from a Historical Perspective”. *Modern China Studies* 24.2: 112–138.
- Robinson, Jean C. (1988). „Mao after Death: Charisma and Political Legitimacy“. *Asian Survey* 3: 353-368.
- Schoenhals, Michael. (1992) *Doing things with words in Chinese politics: five studies*. Berkeley: Center for Chinese Studies, Institute of East Asian Studies, University of California.

- Schoenhals, Michael. „The 1978 Truth Criterion Controversy”. (1991). *The China Quarterly* 126: 243-268.
- Schram, Stuart R. (1984) *Ideology and Policy in China Since the Third Plenum, 1978-84*. London: The Contemporary China Institute, University of London.
- Teiwes, Frederick C. (1984). *Leadership, legitimacy, and conflict in China: from a charismatic Mao to the politics of succession*. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe.
- The Economist. „China is struggling to keep control over its version of the past“. *The Economist* [online], 29. 10. 2016. Dostupné na:
<https://www.economist.com/news/china/21709321-battle-raging-realm-historiography-china-struggling-keep-control-over-its> (navštíveno 15. 10. 2017)
- The Economist. „Mao, diluted“. *The Economist* [online], 14. 5. 2016. Dostupné na:
<https://www.economist.com/news/china/21698708-cultural-revolution-echoes-faintly-xi-jinpings-rule-mao-diluted> (navštíveno 15. 10. 2017)
- Uhalley, Stephen. (1988) *A history of the Chinese Communist Party*. Stanford, Calif.: Hoover Institution Press.
- Wedeman, Andrew. (2017) “Xi Jinping's Tiger Hunt: Anti-corruption Campaign or Factional Purge?”. *Modern China Studies* 24.2: 35–94.
- Weigelin-Schviedrzik, Susanne. (1986). „Editor's introduction”. *Chinese Law and Government* 19: 2 – 11.
- Weigelin-Schviedrzik, Susanne. (1993). „Party Historiography“. In J. Unger (ed), *Using the past to serve the present: historiography and politics in contemporary China*. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, 151 – 173.
- Weigelin-Schwiedrzik, Susanne, and Cui Jinke. (2016) “Whodunnit? Memory and Politics before the 50th Anniversary of the Cultural Revolution”. *The China Quarterly* 227: 734–751.
- Xiao Yanzhong. (2010). „Recent Mao Zedong Scholarship in China“. In T. Cheek (ed), *Introduction to Mao*. New York: Cambridge University Press, 273–287
- Xiong, Songce, a Yuan Hu. [熊崧策 a 胡元] (2012) „Gaobie wenge — Lishi jueyi shi ruhe lianchengde?“. *Wenshi cankao* [online], 17. 4. 2012. Dostupné na
<http://history.people.com.cn/GB/205396/17679662.html> (navštíveno 24. 10. 2016).

Xu, Youyu. (2003) "The Debates Between Liberalism and the New Left in China Since the 1990s". *Contemporary Chinese Thought* 34: 6–17.

Xu, Youyu. „The Cultural Revolution, Fifty Years Later“. *Foreign Affairs* [online], 15. 5. 2016. Dostupné na: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2016-05-15/cultural-revolution-fifty-years-later> (navštíveno 15. 10. 2017)